

# Mezőgazdasági Népoktatás

XIV. évfolyam

(GAZDASÁGI NÉPISKOLA)

Békéscsaba, 1929. április

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: egész évre 8 pengő. Az előfizetési és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanitók Országos Egyesületének főpénztára Szekszárd 12,113. sz. csekkszlra küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ  
NETZ FERENC

Megjelenik augusztus kivételével havonta. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Békéscsaba, postafiók: 43. szám. — Az Egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

## Az útépitők.

(N.) Abban a termékeny eszmecserében, mely jelenleg lapok hasábjain és illetékes testületek értekezletein a gazdasági népoktatás korszerű megszervezése körül folyik, becsülettel kiérdemelt elismerés éri az önálló gazdasági népiskolákat, de kevés szó esik a továbbképző gazdasági népiskolákról, azoknak útépitő munkásairól. Jó szót pedig még ritkábban ejtenek mellettük.

Mint a régi, többé-kevésbé bizony meddő ismétlőiskola örököse, átvette ez az iskolatípus amannak minden tehertételét anélkül, hogy jó tanácsoknál egyéb segítségre támaszkodhatna. Sőt nehézségei az ismétlő iskolához képest nemcsak a működésükhöz fűzött fokozottabb várakozások által súlyosbodtak, hanem azzal is, hogy a beiskolázási viszonyoknak egyébként örvendetes javulásával, nagy gyermektömegek özönlöttek be ezen iskolákba, melyek az ebből adódott súlyos feladatokra főleg a gyakorlati oktatást illetően felkészülve nem voltak és sajnos túlnyomó részben ma sincsenek.

A mai napig Csonkahazánkban kereken 1400 egykori ismétlőiskola szerveztetett át továbbképző gazdasági népiskolává, növendékeinek száma pedig megközelíti a háromszázezret. A nemzetfenntartó mezőgazdasági termelő néposztály gyermekeinek túlnyomó része ma még ezekben az iskolákban kapja kenyérkereső útravalóját az egész életre, éppen a legfogékonyabb serdülő korban, tehát minden figyelmünkre érdemes ez az iskolatípus. Különös és a szorosan vett kultúrpolitika kereteiből kiemelkedő fontosságot ad e kérdésnek az, hogy nemzetünk talán soha sem élt oly korszakot, melyben a maihoz hasonló módon, annyira a homloktérben állott volna a nemzeti erögyűjtésnek végzetesen komoly szüksége. Ennek az erögyűjtő munkának súlypontja pedig el-

sősorban a széles földmívelő néprétegek tevékenységén nyugszik. Ezen a ponton kapcsolódik a kultúrpolitikai kérdés a nemzeti termelés érdekeibe. Hiszen az ország termőföldjének 2/3-ad részét a gazdasági népiskolákra utalt gyermekek apái művelik, e munkában maguk a serdülő gyermekek már tevékeny részt vesznek, sőt rövid néhány év múlva egészen átveszik apáik szerepét. Lehet-e nekünk ma fontosabb és sürgősebb kultúr feladatunk, egyszersmint termelési problémánk, mint az, hogy a nemzeti erögyűjtésnek egyik legfontosabb szerve, a gazdasági népiskola képesítessék feladatának eredményes betöltésére?

Valóban csak a nagy Széchényiéhez hasonlítható látnoki szellem sugalmazhatta Klébelsberg Kunó gróf kultuszminiszternek azt a nagyszerű tervet, hogy a népoktatási törvény újraépítése kapcsán, annak szerves kiegészítéséül kiépíti a mezőgazdasági népoktatás szervezetét is azokon az alapokon, melyeket a különleges magyar viszonyokból kisarjadt önálló gazdasági népiskola, mint iskolatípus, helyesnek igazolt. Ez a mű akkor lesz befejezve, ha a fokozatos fejlődés egészséges törvényei szerint, minden kisebbfokú továbbképző gazdasági iskola helyén ilyen önálló gazdasági népiskola létesül. Istenem, hol állana ma a magyar mezőgazdasági népkultúra, ezzel együtt a mezőgazdasági termelés és értékesítés, ha ez a törvény 20 évvel előbb megszülethetett volna! Azok a gazdatársadalmi egyesületek, intézmények, melyek ma a kisgazda tömegek egykedvű érdeklődéstelensége mellett folytatják tiszteletreméltó erőfeszítéseiket, milyen más eredménnyel működhetnének, ha intelligens, mindennapi munkáját több eredménnyel folytatni képes, a közös célok, érdekek és taktikai módszerek meg-

értésének magaslatára felemelkedett, milliós kisgazda társadalomra támaszkodhatnának. Egy ilyen termelőhadserég nemcsak a mennyiségi és minőségi »többtermelésre« volna alkalmas, hanem bírna azzal a mozgékonyssággal, hajlékonysággal, mely a modern gazdasági csaták sikeres lefolytatásának szükséges előfeltétele. Azzal a pompás vezérkarral, mely ma a mezőgazdasági termelést irányítja, csodákra volna képes egy ilyen hadserég, melynek céltudatos és egységes frontján meg kellene törni minden külső és belső ellenséges támadásnak. Micsoda hatalmas, aktív erőteremtője lehetne egy ilyen kisgazda társadalom a nemzet egész anyagi és szellemi életének!

Sajnos, mint sok más tekintetben, itt is tempót veszítettünk. És még sajnálatosabb, hogy ma, a gyors és nagyvonalú cselekvésre alkalmas utolsó órában sem látjuk kidomborodni a sürgősségi szempontokat. Dacára annak, hogy a legkülönbözőbb oldalról jövő vélemények egyezése szerint az önálló gazdasági népiskolák a feladat megoldására való alkalmasságukat igazolták, számolnunk kell azzal a lehetőséggel, hogy törvényes felhatalmazás hiányában még sokáig nem történhetik más, mint a régi ismétlődő iskoláknak kisebb fokú továbbképző gazdasági népiskolákká való átszervezése, ..... bizony a legtöbb esetben csak papirosformában.

Ezek az iskolák a maguk szűkös ellátottsága mellett, megfelelő minőségű és elhelyezési gyakorlóterület s a legszükségesebb felszerelés hiányában, egyetlen komoly belső értéket lelkes ta-

nítóikban és tanítónőikben bírnak. Egész embert igénylő mindennapi munkájuk, leventeoktatói, iskolán kívüli népművelői, ifjusági egyesületi, stb. stb. teendőiken felül végzik a továbbképzős növendékek oktatását, az iskolai gyakorlóterület kezelését is. Sok esetben ezért a rendkívüli teljesítményért járó szerény (és törvényes!) díjazást is csak küzdelmek árán tudják megkapni egyes iskolafenntartóktól. Előőrsei, útépitői ők a gazdasági népoktatás szervezés alatt álló hadserégének, akikkel szemben nem szabad túlkövetelőnek lenni, mert az ő feladatuk az adott szűkös viszonyok közt nem lehet más, mint az előkészítés.

Becsüljük meg tehát a mezőgazdasági népoktatásnak e lelkes és áldozatos útépitőit és feljogosítva érezzük magunkat arra, hogy teljes mértékben hibáztassuk az utóbbi időben nem remélt oldalról fel-felbukkant gáncsokodást, kisebbitést, kipellengérezést, mely az ügyet nem viszi előbbre, hanem inkább nehezíti derék továbbképző iskolai tanítóink és tanítónőinknek a viszonyokból folyólag talán nem tökéletes, de fogytékosságaiban is tiszteletreméltó munkáját. Az ügyre is ártalmas, súlyos taktikai hiba ellenük hangolni azokat, akiknek segítségére az ügynek bizonyára nagyobb szüksége van, mint a személyeknek.

Mi a hála és elismerés szeretetével nézzük és segítjük küzdelmes munkájukat, mert ismerjük, átéltük annak sok áldozatosságát kívánó nehézségeit.

## A gazdasági szaktanítónők képzéséről.

Lapunk legutóbbi számában e tárgyról szóló cikk a szaktanítónők képzés korszerű színvonalra emelése érdekében nagyjában-egészében azokat a kívánalmakat jelöli meg, amelyekkel én is a legszükségesebbnek tartok, így tehát nem sok mondani valóm marad.

Irni azonban akarok róla, mert mi öreg szakánítónők nehéz iskolán mentünk át, — az élet iskoláján. A tapasztalatokat nehezen és sokszor fájdalmasan szereztük meg. A cikkben felsorakoztatott hibák azonban nem egészen a mi hibáink és ezért azt tartom, hogy a mi kötelességünk utódaink képzéséhez hozzá szólni. Később jogosan vehetnék szemünkre, hogy most, mikor a válságos óra itt volt, hallgattunk és nem emeltünk szót a javukra.

Első sorban is, — a tapasztaltak után, — leszögezem, hogy teljesen egyenlő színvonalú, értékű képzést kívánunk a férfiakéval. Ne legyen az egyik akadémia, a másik pedig tanfolyam és ne legyen az egyik 3 éves, a másik 2 éves. Ha majd a képzés egyforma lesz, akkor jogosan lehet az esetleges hibákat emlegetni, de most még nem, mikor a hibák nagy részé-

nek a szaktanítónői karon nagyon is kívül álló okok az előidézői.

Kétségtelen a szaktanítónőknek az a jó igyekezete, mellyel tanfolyamok és fáradságos önművelés útján az eddigi képzési rendszer hiányait akarják pótolni. Hogy utódaink ettől a jövőben megkíméltesenek, ismerlessük most idejekorán mindnyájan, nők és férfiak szerzett tapasztalatainkat és az ezekből leszűrt megállapítások döntő fontosságuk kell, hogy legyenek a jövő szaktanítónőinek képzésénél.

Az akadémiai képzettséget a nőkre nézve is kötelezővé kell tenni. Ne ragadassuk el azonban magunkat és ne higyjük azt, hogy ha akadémia, akkor már rendben is van minden. Mi olyan világban élünk, melyben a diploma a fontos, tehát mutassanak fel a mieink is magasabb végzettségről szóló diplomát. Azonban a nők akadémiai képzésénél nagyon előrelátóknak kell lennünk. Vigyázni kell arra, nehogy a képzés a nőesség rovására menjen és a helyett, hogy az iskoláinknál szükséges házi oktatást adná, férfias alűrök fölvetelére adjon alkalmat. Esetleges gazdász-kalapos, vagy lovagló ostoros hölgyek-

ből nem kérünk.

A két éves gazdasági szaktanítónőképző megnyitásának első éveiben a képzés főleg gyakorlati volt. Az évente többször megismételt disznóölés például úgy történt, hogy a jelölt hölgyek hatalmas késekkel neki álltak a megkoppasztott ákdozatnak és egy hentest is megszegyenítő ügyességgel darabolták a kívánalmaknak megfelelő részekre. A háztartást, baromfityenyésztést, stb. hasonló talpraesetten intézték el. Mi már haladtunk a korrallal és inkább a széna zsirtartalmát számítottuk a fekete táblán, persze a gyakorlat rovására.

Iskoláink pedig nagyon is a gyakorlati tudást kívánják meg, mert hiába magyarázunk a katedráról aránylag kevés szellemi képességgel bíró növendékeinknek, ha a gyakorlatban nem mutatjuk be azt, amiről beszélünk. Mit fog csinálni az az akadémia végzett hölgy, aki sikeresen kollokvált ugyan minden tárgyból, de az elemitől kezdve, polgárin, 5 éves képzőn és 3 éves akadémian át, mindig csak a padban áll és gyakorlattal sohasem foglalkozott? Ha tehát akadémiairól beszélünk, ne gondoljunk pont arra az akadémiaira, melyet a férfiak végeznek. A nők képzése speciális intézkedéseket kíván, melyeket figyelmen kívül hagyni, nagy tévedés lenne.

Azt gondolom, úgy lehetne a kérdést sikeresen megoldani, ha az akadémia mellett megfelelő internátus is volna, ahol a szaktanítónők nem csak laknának, hanem gyakorlati téren kiváló eredményeket felmutatott tanárnők, vagy más intelligens nők útmutatása mellett a főzés, stb. gyakorlásában megfelelő képzést nyernének. Az akadémia gazdaságában pedig a kertészet, tejgazdaság, baromfityenyésztésre szereznek alapos gyakorlatot.

Tanítóknál a tudás és gyakorlat megszerzése sem minden. Készséggel kell bírnia arra is, hogy tudását át is tudja adni másoknak, mégpedig ami legnehezebb, alacsony értelmi fokon álló gyermekeknek. Eppen ezért nem elég iskoláinknál a kizárólagos akadémiai tudás. A szükséges készséget csak úgy szerzik meg, ha már az akadémiai évek alatt gyakorlatot szereznek benne. Ezért a gyakorló iskola az akadémia mellett elengedhetetlen, nélkülözhetetlen szükséglet. Nem kell itt engedményeket tenni, kirándulásokra számítani, közeli továbbképzőben minta tanításokat tartani. Ez nem elégíti ki a szükségleteket.

Már ez is több a semminél, mondja kartársunk. De csak a semminél! Kirándulásokra mi is csak akkor mentünk, ha volt pénz. Alig kétszer volt és akkor is kertészeti kiállítást néztünk meg). Ahogy a doktor-

nak szükséges és elengedhetetlen a kórházi gyakorlat, a vegyésznek a laboratórium, éppen olyan szükséges nekünk a gyakorló iskola, melyet csak sok gyakorlattal bíró szaktanító vezethet. Erdemes igazgatóink közül nem egy van olyan, akit érhetne az a különletés, hogy a jövő nemzedéknek vezető tekintélye legyen.

Még a számadásokról szeretnék pár szót szólni. Aláírom és szükségesnek tartom, hogy a nők bírjanak azzal a készséggel is, hogy az igazgatókat helyettesítsék szükség esetén a gazdaságban és a számadásoknál. Erre azonban őket előre kell képezni. A jövőben tehát legyen erre is gond fordítva.

Hogy az iskolák szervezése, ügyvitel, stb. terén máshol is bajok vannak, nemcsak a szaktanítónőknél, ennek igazolására felemlíttem a Néptanítók Lapja: legutóbb megjelent számát. Kedves megértő tanító bácsi felhívja a figyelmet azokra a férfi kollégákra, akik elvégezték a képzőt és iskolát kaptak. Eddig azt hitték, hogy csak tanítaniok kell és akkor hőkölnék meg igazán, mikor az iskola ügyes-bajos dolgaival járó irka-firkákat meglátják. Megdöbbennek, mert a képzőben hírt sem hallották. Tanító bácsi mindjárt fején találja a szeget és azt mondja öreg kollégáinak, hogy segítsenek ők a fiatalokon.

Egyelőre nálunk sem marad más hátra, sem a nőknél, sem a férfiaknál.

Azt azonban mondom, hogy az igazgató kollégák soha sem várhatják azt jogosan, hogy a szaktanítónő éppen úgy végezzen el távollétükben mindent, mint ők, akik állandóan abban gyakorolják magukat és akik már tanulmányaik végzésének ideje alatt is állandóan azt csinálták. A nők képzésénél az idő nagy részét a főzés, varrás, szóval a speciális női munkák kell, hogy lefoglalják, ha alapos készséggel akarnak az iskolánál megjelenni. Ez alatt a szorgalmi idő alatt pedig a férfiak csak a gazdaságban gyakorolnak és nem fáj a fejük attól, hogy esetleg egyszer nekik is kell a nőket helyettesíteni. Ami pedig azt illeti, még mindig jobban el lehet egy szaktanítónőt képzelni, amint az istállóban, stb. felügvel, mint a férfi kollégát a főzési gyakorlaton fakanállal a kezében, vagy kézimunka órán egy alapos szabó ollóval felszerelve.

Félre téve a tréfát, kérem szaktanítónő kollégáinkat ismertessék évek során szerzett tapasztalataikat, hogy azokat hasznosan lehessen érvényesíteni az új szaktanítónők képzésénél.

Obingerné Czirmes Irén

55 év óta



**MAUTHNER**  
**MAG A LEGJOBB!**

**Mauthner Ödön magtermelő és magkereskedelmi r. t.**

**Központ: VII., Rottenbiller-u. 33. Budapest Fióküzlet: IV., Kossuth Lajos-u. 4.**

TELEFON:  
JÓZSEF 463-65.

Fajtiszta, legmagasabb csiraképességű gazdasági, konyhakerti és virágmagvak.  
Diszesen kiállított képes új főárjegyzék ingyen és bérmentve.

Sürgőnycim:  
MAUTHNERÉK.

## Időszakos tanfolyamok az önálló és továbbképző gazdasági népiskoláknál.

(N.) Nemesak az önálló, de sok esetben a továbbképző gazdasági népiskolák munkaprogramjának egészséges kibővítését az időszakos szaktanfolyamokkal oldhatjuk meg. Ezek az időszakos tanfolyamok, ha tárgyukkal a jelentkező igények helyes felismeréséhez alkalmazkodnak, egyfelől alkalmasak oktatásunk eredményeinek kimélyítésére, másfelől és talán éppen feltűnő gyakorlati eredményei alapján iskoláinknak minden esetben elismerést szereznek s ezen elismerés nyomán a legtöbb esetben fokozódik iskolafenntartóink anyagi áldozatkészsége is. Nem egy esetben értem el egy-egy kosárlonó, vagy háztartási tanfolyammal olyan előnyös hangulatváltozást az iskolafenntartónál, aminől szorosan vett iskolai munkaprogramunknak éveken át tartó, lelkiismeretes és buzgó keresztülvitelével sem tudtam elérni. (Azt pedig ugyancsak sajnos tapasztalhattuk, hogy az iskolafenntartók hangulatának sokkal nagyobb fontossága van iskoláink életére -- sokszor a magunkéra is, -- mint az kívánatos volna.)

Félreértene azonban engem az, aki azt hinné, hogy én az időszakos tanfolyamokban elsősorban propagandaeszközt látok. Minden jól sikerült tanfolyam propagandaeszköz akkor is, ha nem annak szánjuk, a következő okokból:

feltűnő és kerek egészlet mutató eredményei miatt: mert rendszerint az évnek oly szakában rendezzük, amikor alig van munka a föld népének, tehát az idő nem drága;

még munkaidőben is könnyű szívvvel áldoznak rövidebb, 4—8 heti időt a tanfolyamoknak általuk is méltányolt gyakorlati eredményeikért;

mert valóban olyan készségekhez juttatják a résztvevőket, amelyekkel vagy pénzt lehet keresni, vagy pénzt lehet megtakarítani;

mert főleg a gyakorlati vonatkozású tanfolyamok, a szükséges fegyelem fenntartása mellett is, mindig vezethetők bizonyos fesztelen, derűs tónusban, ami a növendéket, mint társas lényt, szórakoztatja s ezért is szívesen látogatják azokat;

ugyanaz a fesztelen tónus közelebb hozza a növendék lelkét oktatóihoz, s bőséges alkalom nyílik nevelő hatás kifejtésére.

A tanfolyamok az ifjúságot a mindennapi, egészséges munka légkörében tartják oly időszakban, amikor egyébként munka hiányában a téllenség erkölcsbomlasztó hatásának volnának kitéve.

Tartós, maradandó kapcsolatokat tudunk e révén létesíteni az iskola és a növendék-anyagnak azon értékesebb része között, amely saját buzgóságából, önként keresi a tanulási alkalmakat. Az iskola növendékeiből annak barátai lesznek, akik oda visszavisszajárnak jó tanácsért, vagy segítségért egyszer, segítséget hozva máskor. Én nem tudnám elég sokszor és elég nyomatékosan hangsúlyozni, mily mérhetetlen fontossága van annak, hogy az iskola növendékeiből annak jóbarátai váljanak.

Igaz, hogy e szempontok és lörekvések helyénvalók és szükségesek a rendszeres oktatás keretében is, de a tanfolyamok hasonlíthatatlanul bőségesebb alkalmat nyújtanak ezek érvényesítésére. A kisebb

számú növendékeknek időbeli megszakítás nélkül való, folytatólagos oktatása s az a körülmény, hogy a növendékek a tanfolyam tartama alatt egy speciális gondolat- és munkakörben vannak tartva, az oktatást mindig eredményesebbé tudja tenni. Hiszen a mi, hogy úgy nevezzem »hivatalos« oktatási rendünknek éppen egyik leggyöngébb oldala az, hogy egy-egy oktató nagyszámú, sokszor többszáz növendékel foglalkozik s félnaponként váltakozó, új és új gyermekcsoporttal kerül szembe, sőt még egy és ugyanaz a csoport is folyton változó képet mutat a hiányzók és új jövevények hullámszerűségénél. Ez az állapot nevelési szempontból legfeljebb tömeghatás kifejtését teszi lehetővé, de legkevésbé sem alkalmas egyéni nevelő befolyásra és arra, hogy az oktató és növendék a kívánatos lelki közelségbe juthasson egymással. A tanfolyamok e részben hézagpótló alkalmaknak tekinthetők.

A léli időszak főleg háziipari tanfolyamok tartására igen alkalmas, míg ősszel és tavasszal háztartási, méhészeti, baromfitenyésztési, gyümölcskertészeti tanfolyamokat tarthatunk.

A tanfolyamok tárgyukat illetőleg elsősorban gyakorlatiak, de lehetnek elméletiek is. Az előbbi csoportba sorozhatók:

1. Fűzveszőfonási munkák.
2. Szalma, gyékény, nátr felhasználásával főleg díszmunkák, szalmakalap készítés.
3. Seprű- és kefekötés.
4. Szabás-varrás.
5. Szőnyegszövés, csipkeverés, esetleg egyéb finomabb női kézimunkák (gobelin stb.)
7. Famunkák, főleg bogrnár vonatkozásúak.
7. Szövés.

Elméleti és gyakorlati tárgyú tanfolyamok lehetnek:

1. Háztartási tanfolyam, kiegészítve az okos és takarékos étkezésnek, az egészséges és a beteg ember táplálkozási igényeinek elméleti tárgyalásával.

2. Méhészet, kaptárkészítéssel és egyéb méhészeti eszközök előállításával.

3. Baromfitenyésztés (keltetőgép, mesterséges csibenevelés, hízlalás, teljesítménykontroll, ólmodellek készítése stb.).

4. Gyümölcs- és szőlőnemesítő tanfolyam.

Az utóbbi három tárgykörnek tanfolyamszerű beszerzésére azért van különösebben szükség, mert ezek már szinte önálló keresetágak, amelyekhez a mi rendszeres oktatásunk keretében semmiesetre sem tudunk kielégítő ismeretanyagot és gyakorlati képzültséget adni. Amit adhatunk, azok az ismeretek nagyon is az általánosságok körében mozognak, amely általános jellegű tájékozottság nem képesíti növendékeinket ezen gazdálkodási ágak önálló megkezdésére és folytatására.

Az a kérdés már most, hogyan illeszthetők be ezen tanfolyamok a tanszabályzat munkarendjébe? Ma a tantestületek létszáma részint az utánpótlás hiánya miatt, részint az államháztartásban sokszor túlzásba vitt takarékosági elv miatt általánosságban lecsökkentetett. Az egyes iskolák személyzete rendszeres és

köteles munkakörének ellátásával is már sok esetben túlzott mértékben igénybe van véve. Bizonyos, hogy a tanfolyamokkal járó munkaterhek vállalása ilyen esetekben nehézségekbe fog ütközni. Különösen helytálló ez az aggodalom a téli időszakra vonatkozólag, amikor csupán a rendes tanítási órák száma, azok előlétsége sem marad a más iskolák oktató személyzetének teljesítménye alatt. Pedig nekünk a tanításon kívül bizony sok gondnal és fizikai fáradalommal járó, egyéb hivatalos és nem hivatalos dolgunk is van! A probléma nehézsége éppen abban van, hogy mostani oktatási rendünkben az oktatóknak épp akkor nincs ideje rendkívüli munkára, amikor arra a növendékanyag ráérne. A nyári félév pedig, amikor az oktató esetleg több óraszámra módot nyújtana tanfolyamok tartására, a növendék elfoglaltsága és életviszonyai szempontjából kevésbé alkalmas arra. Igaz, egyes tanfolyamok tartására csak a nyári időszak felel meg. Ilyenek: a háztartási-, baromfitenyésztő- és méhésztanfolyamok. Ebben az időszakban az oktatószemélyzet kevésbé van megterhelve órászámmal a rendes oktatás keretében s ezen körülmény megkönnyíti a tanfolyam beszerzését. Ami pedig a növendékanyag nyári, helyesebben tavaszi és őszi elfoglaltságát illeti, tapasztalásból mondhatom, hogy nehézségek rendszerint csak az első ilyen tanfolyam szervezésénél merülnek fel; a másodikat már sokkal könnyebb összehozni, ha az első jól sikerült. A téli időszakban tartható tanfolyamok úgyszólván kivétel nélkül, kifejezetten gyakorlati tárgyak, amelyekhez nem nehéz kisegítő oktatót kapni. Tervezerű munkabeosztás és az iskola vezetőjének ellenőrzése mellett kifogástalanul el tudja látni ezeknél az oktatást egy jobb mesterember, vagy képzett háziipari oktató. Ilyen háziipari oktatókat a kerületi háziipari felügyelőségek is tudnak ajánlani, sok esetben ezek díjazásához, sőt anyagbeszerzés céljaira is hajlandók és képesek segínyt nyújtani. A kerületi háziipari felügyelőségekkel, de egyéb hasonló törekvésű hivatalos és társadalmi szervezetekkel épp ezért elsődrendű érdekünk összeköttetést keresni és fenntartani.

Nehézségeket okozhat egyes esetekben a helyiség hiánya is. Kölesönhelyiséggel segíthetnénk ugyan magunkon, de a kérdés végleges rendezését csak az hozhatja meg, ha minden iskola külön munkateremmel lesz ellátva. Ahol még nincs, ott természetesen meg kell elégednünk kölesönteremmel. Egy-egy rövidebb tartamú tanfolyam céljaira a legtöbb esetben lehet ilyen szerezni.

Azon iskoláknál azonban, ahol a szükséges helyiségek megvannak s ahol a tanszemélyzet létszáma azt megengedi, a következőkben képzelm a sorozatos tanfolyamokat beállíthatni:

1. Szeptember hó 15-től október hó végéig tartható egy hethetes időtartamú háztartási tanfolyam.

Dacára az ezen időszakban még szorgos mezőgazdasági munkaidőnek, a legtöbb iskolánk egy-kétszáz leány növendéke közt mindig lehet erre 16-20 résztvevőt kapni, annival inkább, mert ezek két, egyenként 8-10-es váltott csoportban, minden másnap jönnek fel a tanfolyamra.

2. November elejétől karácsonyig egy hethetes háziipari tanfolyam a fiúk részére, mégpedig az egyik évben fűmunka, a másik évben fűzvevő, seprű, kosár, kefekötő stb. anyaggal.

3. Január közepétől február végéig hethetes szövő, vagy más egyéb kézimunkatanfolyam a leányok részére.

4. Március közepétől április közepéig, esetleg végéig gyümölcs- és szőlőnemesítő tanfolyam fiúk részére. Ez az időszak alkalmas a kézben való nemesítési módoknak alapos begyakorlására, sőt a tanfolyam második felében a szabadban való oltásokra is. Az ezen tanfolyamokon készített szőlőoltványok hajtatása is felvehető a munkarendbe. Az oltványok iskolázása, továbbá a gondozási munkálatok begyakorlása céljából, leghelyesebben a szemzések idején, kiegészíthetők lesznek e tanfolyamok egy-kéthetes gyakorlattal.

5. Május elejétől június közepéig az időszak alkalmas lesz a háztartási tanfolyam megisméltésére.

Még az anyagi feltételek előteremtéséről kellene szólnom. E téren azonban annyira tág tere nyílik a leleményességnek, másfelől a legtöbb iskolavezetőnek módjában volt oly bőséges tapasztalatokra és gyakorlatra szert tenni, hogy erre nézve feleslegesnek tartok sémát adni. Örömmel tapasztaltam azonban, hogy ilyen célokra a legtöbb esetben az iskola fenntartók, sőt maguk a növendékek is szívesen hoznak áldozatot. Utóbbi időben a Nagyméltóságú Miniszter Úr is jóakarató megértést tanúsít az ily természetű igényekkel szemben, de támogatást várhatunk esetről-esetre a Földművelésügyi Miniszter úrtól, a Kereskedelemügyi Minisztérium háziipari ügyosztályától, az Iparkamaráktól. Kerületi Iparfelügyelőségektől, Mezőgazdasági Kamaráktól is.

Amint mondtam, nem akarok és nem is tudnék olyan sémát ajánlani, amely mindenütt megvalósítható lesz. Szerény értekezésemmel inkább az volt a célom, hogy a figyelmet az időszakos szaktanfolyamokra, mint iskoláink népszerűsítésének hatékony eszközre tereljem. Ne feledjük el, hogy a mi iskoláink fenntartói a legtöbb esetben a községek, ők iskoláinkért jelentékeny anyagi áldozatokat hoznak s ezért olyan eredményeket várnak, amelyek a mi ket környezet, erősen gyakorlati szemzőből ítélkező emberek szemében értékkel bírnak. Van ebben igazság és jogosság is. Az a nép, amely között élünk, maga tudja, vagy érzi talán legigazabban, hogy mire van neki szüksége. Ő támasztja az igényeket, a mi kötelességünk azokat kielégíteni.

## MAGYAR MAGTENYÉSZTÉSI R. T.

SÜRGÖNYCIM: GRANARIUM

KÖZPONTJA: BUDAPEST, IV, SZÉP-U. 1

*Monori Nagj*

MONORI MAGKERESKEDÉSE

BUDAPEST, IV, KOSSUTH LAJOS-U. 3

Fajtisza, fajazonos, magas csiraképeségű, gazdasági, konyhakerti és virágmagvak. Hollandi virághagymák, növényvédelmi szer k, műtrágyák kerti szerzámok stb. Árjegyzékeket ingyen és bérmentve küldünk.

## Időszakos tanfolyamok az önálló és továbbképző gazdasági népiskoláknál.

(N.) Nemcsak az önálló, de sok esetben a továbbképző gazdasági népiskolák munkaprogramjának egészséges kibővítését az időszakos szaktanfolyamokkal oldhatjuk meg. Ezek az időszakos tanfolyamok, ha tárgyukkal a jelentkező igények helyes felismeréséhez alkalmazkodnak, egyfelől alkalmasak oktatásunk eredményeinek kimélyítésére, másfelől és talán éppen feltűnő gyakorlati eredményei alapján iskoláinknak minden esetben elismerést szereznek s ezen elismerés nyomán a legtöbb esetben fokozódik iskola-fenntartóink anyagi áldozatkészsége is. Nem egy esetben értem el egy-egy kosárfonó, vagy háztartási tanfolyammal olyan előnyös hangulatváltozást az iskola-fenntartónál, aminőt szorosan vett iskolai munkaprogramunknak éveken át tartó, lelkiismeretes és buzgó keresztlvitelével sem tudtam elérni. (Azt pedig ugyancsak sajnos tapasztalhattuk, hogy az iskola-fenntartók hangulatának sokkal nagyobb fontossága van iskoláink életére -- sokszor a magunkéra is, -- mint az kívánatos volna.)

Félreértene azonban engem az, aki azt hinné, hogy én az időszakos tanfolyamokban elsősorban propagandaeszközt látok. Minden jól sikerült tanfolyam propagandaeszköz akkor is, ha nem annak szánjuk, a következő okokból:

feltűnő és kerek egészet mutató eredményei miatt: mert rendszerint az évek oly szakában rendezzük, amikor alig van munka a föld népének, tehát az idő nem drága;

még munkaidőben is könnyű szívvel áldoznak rövidebb, 4—8 heti időt a tanfolyamoknak általuk is méltányolt gyakorlati eredményeiért;

mert valóban olyan készségekhez juttatják a résztvevőket, amelyekkel vagy pénzt lehet keresni, vagy pénzt lehet megtakarítani;

mert főleg a gyakorlati vonatkozású tanfolyamok, a szükséges fegyvenem fenntartása mellett is, mindig vezethetők bizonyos fesztelen, derűs tónusban, ami a növendéket, mint társas lényt, szórakoztatja s ezért is szívesen látogatják azokat;

ugyanaz a fesztelen tónus közelebb hozza a növendék lelkét oktatóihoz, s bőséges alkalom nyílik nevelő hatás kifejtésére.

A tanfolyamok az ifjúságot a mindennapi, egészséges munka légkörében tartják oly időszakban, amikor egyébként munka hiányában a téltlenség erkölcsbomlasztó hatásának volnának kitéve.

Tartós, maradandó kapcsolatokat tudunk e révén létesíteni az iskola és a növendék-anyagnak azon értékesebb része között, amely saját buzgóságából, önként keresi a tanulási alkalmakat. Az iskola növendékeiből annak barátai lesznek, akik oda visszavisszajárnak jó tanácsért, vagy segítségért egyszer, segítséget hozva máskor. Én nem tudnám elég sokszor és elég nyomatókosan hangsúlyozni, mily mérhetetlen fontossága van annak, hogy az iskola növendékeiből annak jóbarátai váljanak.

Igaz, hogy e szempontok és törekvések helyénvalók és szükségesek a rendes oktatás keretében is, de a tanfolyamok hasonlóhatatlanul bőségesebb alkalmat nyújtanak ezek érvényesítésére. A kisebb

számú növendékeknek időbeli megszakítás nélkül való, folytatólagos oktatása s az a körülmény, hogy a növendékek a tanfolyam tartama alatt egy speciális gondolat- és munkakörben vannak tartva, az oktatást mindig eredményesebbé tudja tenni. Hiszen a mi, hogy úgy nevezzem »hivatalos« oktatási rendünknek éppen egyik leggyöngébb oldala az, hogy egy-egy oktató nagyszámú, sokszor többszáz növendéssel foglalkozik s félmaponként váltakozó, új és új gyermekcsoporttal kerül szembe, sőt még egy és ugyanaz a csoport is folyton változó képet mutat a hiányzó és új jövevények hullámozása eredményeként. Ez az állapot nevelési szempontból legfeljebb tömeghatás kifejlesztését teszi lehetővé, de legkevésbé sem alkalmas egyéni nevelő befolyásra és arra, hogy az oktató és növendék a kívánatos lelki közelségbe juthasson egymással. A tanfolyamok e részben hézagpótló alkalmaknak tekinthetők.

A téli időszak főleg háziipari tanfolyamok tartására igen alkalmas, míg ősszel és tavasszal háztartási, méhészeti, baromfityenyésztési, gyümölcskertészeti tanfolyamokat tarthatunk.

A tanfolyamok tárgyukat illetőleg elsősorban gyakorlatiak, de lehetnek elméletiek is. Az előbbi csoportba sorozhatók:

1. Fűzvevesszőfonási munkák.
2. Szalma, gyékény, náci felhasználásával főleg díszmunkák, szalmakalap készítés.
3. Seprű- és kefekötés.
4. Szabás-varrás.
5. Szőnyegszövés, csipkeverés, esetleg egyéb finomabb női kézimunkák (gobelin stb.)
7. Famunkák, főleg bognár vonatkozásúak.
7. Szövés.

Elméleti és gyakorlati tárgyú tanfolyamok lehetnek:

1. Háztartási tanfolyam, kiegészítve az okos és takarékos étkezésnek, az egészséges és a beteg ember táplálkozási igényeinek elméleti tárgyalásával.
2. Méhészet, kaptárkészítéssel és egyéb méhészeti eszközök előállításával.
3. Baromfityenyésztés (keltetőgép, mesterséges csibenevelés, hizlalás, teljesítménykontrol, ólmodellek készítése stb.).
4. Gyümölcs- és szőlőnemesítő tanfolyam.

Az utóbbi három tárgykörnek tanfolyamszerű beszerzésére azért van különösebben szükség, mert ezek már szinte önálló keresetágak, amelyekhez a mi rendszeres oktatásunk keretében semmiesetre sem tudunk kielégítő ismeretanyagot és gyakorlati képzést adni. Amit adhatunk, azok az ismeretek nagyon is az általánosságok körében mozognak, amely általános jellegű tájékozottság nem képesíti növendékeinket ezen gazdálkodási ágak önálló megkezdésére és folytatására.

Az a kérdés már most, hogyan illeszthetők be ezen tanfolyamok a tanszen élyzet munkarendjébe? Ma a tantestületek létszáma részint az utánpótlás hiánya miatt, részint az államháztartásban sokszor túlszaba vitt takarékosági elv miatt általánosságban lecsökkentetett. Az egyes iskolák személyzete rendes és

köteles munkakörének ellátásával is már sok esetben túlzott mértékben igénybe van véve. Bizonyos, hogy a tanfolyamokkal járó munkaterhek vállalása ilyen esetekben nehézségekbe fog ütközni. Különösen helytálló ez az aggodalom a téli időszakra vonatkozólag, amikor csupán a rendes tanítási órák száma, azok ellátása sem marad a más iskolák oktató személyzetének teljesítménye alatt. Pedig nekünk a tanításon kívül bizony sok gondnal és fizikai fáradalommal járó, egyéb hivatalos és nem hivatalos dolgunk is van! A probléma nehézsége éppen abban van, hogy mostani oktatási rendünkben az oktatóknak épp akkor nincs ideje rendkívüli munkára, amikor arra a növendékanyag ráérne. A nyári félév pedig, amikor az oktató esetleg több óraszámra módot nyujtana tanfolyamok tartására, a növendék elfoglaltsága és életviszonyai szempontjából kevésbé alkalmas arra. Igaz, egyes tanfolyamok tartására csak a nyári időszak felel meg. Ilyenek: a háztartási-, baromfitenyésztő- és méhésztanfolyamok. Ebben az időszakban az oktatószemélyzet kevésbé van megterhelve órászámmal a rendes oktatás keretében s ezen körülmény megkönnyíti a tanfolyam beszerzését. Ami pedig a növendékanyag nyári, helyesebben tavaszi és őszi elfoglaltságát illeti, tapasztalásból mondhatom, hogy nehézségek rendszerint csak az első ilyen tanfolyam szervezésénél merülnek fel; a másodikat már sokkal könnyebb összehozni, ha az első jól sikerült. A téli időszakban tartható tanfolyamok úgyszólván kivétel nélkül, kifejezetten gyakorlati tárgyak, amelyekhez nem nehéz kiegészítő oktatót kapni. Tervezhető munkabeosztás és az iskola vezetőjének ellenőrzése mellett kifogástalanul el tudja látni ezeknél az oktatást egy jobb mesterember, vagy képzett háziipari oktató. Ilyen háziipari oktatókat a kerületi háziipari felügyelőségek is tudnak ajánlani, sok esetben ezek díjazásához, sőt anyagbeszerzés céljaira is hajlandók és képesek segínyt nyújtani. A kerületi háziipari felügyelőségekkel, de egyéb hasonló törekvésű hivatalos és társadalmi szervezetekkel épp ezért elsőrendű érdekünk összeköttetést keresni és fenntartani.

Nehézségeket okozhat egyes esetekben a helyiség hiánya is. Kölesönhelyiséggel segíthetnénk ugyan magunkon, de a kérdés végleges rendezését csak az hozhatja meg, ha minden iskola külön munkateremmel lesz ellátva. Ahol még nincs, ott természetesen meg kell elégednünk kölesönteremmel. Egy-egy rövidebb tartamú tanfolyam céljaira a legtöbb esetben lehet ilyet szerezni.

Azon iskoláknál azonban, ahol a szükséges helyiségek megvannak s ahol a tanszemélyzet létszáma azt megengedi, a következő rendben képzélem a sorozatos tanfolyamokat beállíthatni:

1. Szeptember hó 15-től október hó végéig tartatható egy hetes időtartamú háztartási tanfolyam.

Dacára az ezen időszakban még szorgos mezőgazdasági munkaidőnek, a legtöbb iskolánk egy-kétszáz leány növendéke közt mindig lehet erre 16-20 résztvevőt kapni, annnyival inkább, mert ezek két, egyenként 8-10-es váltott csoportban, minden másnap jönnek fel a tanfolyamra.

2. November elejétől karácsonyig egy hetes háziipari tanfolyam a fiúk részére, mégpedig az egyik évben famunka, a másik évben fűzvesztő, seprű, kosár, kefekötő stb. anyaggal.

3. Január közepétől február végéig hetes szövő, vagy más egyéb kézimunkatanfolyam a leányok részére.

4. Március közepétől április közepéig, esetleg végéig gyümölcs- és szőlőnemesítő tanfolyam fiúk részére. Ez az időszak alkalmas a kézben való nemesítési módoknak alapos begyakorlására, sőt a tanfolyam második felében a szabadban való oltásokra is. Az ezen tanfolyamokon készített szőlőoltványok hajtatása is felvehető a munkarendbe. Az oltványok iskolázása, továbbá a gondozási munkálatok begyakorlása céljából, leghelyesebben a szemzések idején, kiegészíthetők lesznek e tanfolyamok egy-kéthetes gyakorlattal.

5. Május elejétől június közepéig az időszak alkalmas lesz a háztartási tanfolyam megisméllésére.

Még az anyagi feltételek előteremtéséről kellene szólnom. E téren azonban annyira tág tere nyílik a leleményességnek, másfelől a legtöbb iskolavezetőnek módjában volt oly bőséges tapasztalatokra és gyakorlatra szert tenni, hogy erre nézve feleslegesnek tartok sémát adni. Örömmel tapasztaltam azonban, hogy ilyen célokra a legtöbb esetben az iskola fenntartók, sőt maguk a növendékek is szívesen hoznak áldozatot. Utóbbi időben a Nagyméltóságú Miniszter Úr is jóakarató megértést tanúsít az ily természetű igényekkel szemben. De támogatást várhatunk esetről-esetre a Földművelésügyi Miniszter úrtól, a Kereskedelemügyi Minisztérium háziipari ügyosztályától, az Iparkamaráktól, Kerületi Iparfelügyelőségektől, Mezőgazdasági Kamaráktól is.

Amint mondtam, nem akarok és nem is tudnék olyan sémát ajánlani, amely mindenütt megvalósítható lesz. Szerény értekezésemmel inkább az volt a célom, hogy a figyelmet az időszakos szaktanfolyamokra, mint iskoláink népszerűsítésének hatékony eszközeire tereljem. Ne feledjük el, hogy a mi iskoláink fenntartói a legtöbb esetben a községek, ők iskoláinkért jelentékeny anyagi áldozatokat hoznak s ezért olyan eredményeket várnak, amelyek a minket környező, erősen gyakorlati szemzőből ítélkező emberek szemében értékkel bírnak. Van ebben igazság és jogosság is. Az a nép, amely között élünk, maga tudja, vagy érzi talán legigazabban, hogy mire van neki szüksége. Ő támasztja az igényeket, a mi kötelességünk azokat kielégíteni.

## MAGYAR MAGTENYÉSZTÉSI R. T.

SÜRGÖNYCIM: GRANARIUM

KÖZPONTJA: BUDAPEST, IV, SZÉP-U. 1

*Monori Mag*

MONORI MAGKERESKEDÉSE

BUDAPEST, IV, KOSSUTH LAJOS-U. 3

Fajtisza, fajazonos, magas csíráképeségű, gazdasági, konyhakerti és virágmagvak. Hollandi virághagymák, növényvédelmi szer k, műtrágyák kerti szerzámok stb. Arjegyzekeket ingyen és bérmentve küldünk.

## A „Rádli-alap“ alapítóleveléről.

A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének 1927. évi határozata alapján a Rádli-alapra megindított gyűjtés közeleg a befejezéshez, mivel a szaktanítói sláus tagjainak 89 százaléka és iskoláink többsége — mint erkölcsi testület — e nemes cél érdekében áldozatát már meghozta s hihető, hogy rövid idő alatt mindenki meg fogja hozni. Az alapítványi összeg teljességéhez alig 2000 pengőre van szükség, mert f. évi március 15-én az állaga: 6083 pengő 95 fillér. Így remélhető, hogy ez alap mielőbb átadható lesz rendelkezésére.

Időszerűnek látom tehát, hogy az alapítvány részletekérdéseivel már most foglalkozzunk s ezért az alábbi alapítólevél tervezetet bocsájtom a szaktanitóság megvitatása alá azzal a kéréssel, hogy erre észrevételeit lapunk útján tegye meg, vagy pedig levélben sziveskedjék azokat velem közölni.

Az alapítólevél tervezete a következő:

**Alapítólevél.** 1. A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete néhai Rádli Lajos gazd. népiskolai igazgató-szaktanító, országos szakfelügyelő, a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének első és két évtizeden át volt elnöke, majd tiszteletbeli örökös elnökének soha el nem múló emlékére, a Magyarországi Tanítók Eötvös-Alapjánál egy nyolcezer pengős tanulmányi alapítványt tesz.

2. Erre a célra a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete készpénzben befizet az Eötvös-alap pénztárába 8000, azaz nyolcezer pengőt.

3. Az alapítvány címe: Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének Rádli Lajos tanulmányi alapítványa.

4. Az alapítvány célja, hogy általa egy főiskolai hallgatónak a Ferenc József Tanítók Házában teljes ellátás (lakás, fűtés, világítás, mosás, napi teljes étkezés, a közlárás rendje szerint) biztosíttassék.

5. Az alapítvány élvezetére jogosultak a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete gazd. szaktanító (nő) tagjainak fiai, vagy leányai, akik a tudomány, közgazdasági és műegyetemen, esetleg egyéb, érettség bizonyítványt, tanítói oklevelet, vagy ezekkel egyenlő értékű bizonyítványt követelő fő- és szakiskolákon folytatják tanulmányaikat, ha atyjuk vagy anyjuk egyzersmint az Eötvös-alapnak is tagja.

6. Amennyiben valamelyik évben az 5. pontban megszabott föltételeknek megfelelő ifjú, vagy hajadon az alapítványi helyre nem folyamodna, az alapítvány azon évi kamatai az Egyesületnek jelenleg még nem valorizált és az Eötvös-alap által kezelt alapjai javára tőkésítendő a következő sorrend szerint: Halász Ferenc, báró Wlassits Gyula szoba alapítványok, gróf Majláth József özvegy s árva alap. Ezen alapoknak már megtörtént valorizálása esetén a Rádli-alap fei nem használt kamatai a Tanítók Háza köztartására fordítandók.

7. Az alapítvány élvezetére a kijelölés joga a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének választmányát, vagy ennek e célból kiküldött három tagu bizottságát illeti meg.

8. Az Eötvös-alap a kijelölt főiskolai hallgatónak ingyen lakást, fűtést, világítást, mosást és köztartásán élelmezést (reggeli, ebéd, vacsora) biztosít.

9. A jelölés s ennek alapján a felvétel mindig csak

egy évre szól. Ugyanaz az igényjogosult azonban újból és újból jelölhető és felvehető.

10. Ha az alapítványi hely időközben bármely okból megüresedik, az Eötvös-alap elnöksége a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületét erről értesíti, hogy az az alapítvány élvezetére más, hasonló minőségű főiskolai hallgatól jelölhessen.

11. A folyamodók az Eötvös-alap elnökségéhez címzett kérésükkel a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete elnökségéhez nyújtják be, mely a jelölés megejtése után a kijelölt iratot, valamennyi folyamodó kérvényével és ezek összes mellékleteivel az Eötvös-alap elnöksége által kibocsájtott pályázati hirdetésben megállapított határidőig, az Eötvös-alaphoz beterjeszli.

12. A folyamodványhoz csatolandó: a) születési bizonyítvány, b) végzett tanulmányról szóló bizonyítvány (ha az évvégi bizonyítvány még nincs meg, minden felszólítás bevárása nélkül, utólag beküldendő), c) a szülő tagságát igazoló okmány, d) vagyoni és családi viszonyokról szóló hiteles és kimerítő bizonyítvány, e) az alapító egyesület ajánlólevele, f) igazoló okmány, bármely oldalról és bármely csekély összegű segély vagy ösztöndíj élvezetéről, vagy ennek ellenkezőjéről, g) a folyamodó nevére pontosan megcímzett, (név, lakhely, megye, utolsó posta) kellő nagyságu borítók és 1 pengő értékű postabélyeg, az okmányok ajánlott visszaküldése céljából. Az itt felsorolt okmányok ujra való bemutatása alól az sincsen felmentve, aki a múlt évben akár ezen alapítványi helyen, avagy más címen volt lakója a Tanítók Házának.

13. Az alapítványt peres és peren kívüli ügyekben a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesületének, illetve az Eötvös-alapnak mindenkori elnöke, vagy ezeknek igazolt helyettese képviseli.

14. Ha az Eötvös-alap az alapszabályaiban körülírt céljától elérne vagy működni megszűnnék, az alapítvány kamatainak hovafoordítása iránt a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete, illetve ennek jogutóda határoz, a vallás- és közoktatásügyi miniszter előzetes hozzájárulása mellett.

15. Az alapítvány kamatainak hovafoordításáról az Eötvös-alap számadásai keretében minden esztendőben nyilvánosan elszámol s külön számadási kivonatot mutat be a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

16. Ezt az alapítólevelet 3 egyenlő példányban állítottuk ki s egy-egy példányt a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztérium, az Eötvös-alap irattárában és a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete pénztáránál helyeztük el. Budapest, 1929. évi április hó P. H. A. G. Sz. O. E. elnöke, titkára és pénztárnoka.

**K. Molnár Jenő**

---

**Iskoláink sikere a budapesti mezőgazdasági kiállításon.** A kiállításra sajnos, csak kevés számban vettek fel, de szép sikert értek el iskoláink. Így a kún-szentmártoni iskola két II., két III. és egy IV. díjat kapott fehér wyandott tyúkok, kakasok s gyöngytyúkokra. A jászberényi iskola egy II. díjat nyert lúdjaival, egy III. és egy IV. díjat bantám tyúkaival.



# GYAKORLATI LEÁNYNEVELÉS

ROVATVEZETŐ: NETZNÉ HORVÁTH ERZSÉBET

## A leányok háztartási oktatása.

A nemzet ujjaszületése, Magyarország talpra állítása, minden magyar ember és minden magyar tanító legforróbb vágya, nevelő és tanító munkájának legeszményibb célja. Ezen cél elérésére sok úton-módon törekszünk, de a számtalan üdvös intézkedés csak akkor lesz eredményes, ha kiindulási pontul a családot, a családi nevelést és ennek első fokaként a leányoknak helyes nevelését és oktatását tekintjük. A család a legősibb szociális sejt, ennek egészsége, boldogsága, jóléte vagy szegénysége egyszersmint a nemzet egészségét, erkölcsösségét, jellemességét és vagyonát is jelenti. Ha tehát hazánkat újra boldognak, nagy-nak akarjuk látni, ezen legkisebb sejtet kell egészségessé, erkölcsössé, jellemessé tenni.

A családok boldogságát a szülők közös szorgalma, kötelességtudása biztosítja. A kenyérkereset, az anyagiak törésének megkeresése a férfi vállaira nehezülő feladat, annak helyes beosztása, a háztáján és az otthonban folyó munka, az asszonyé. Ennek okos, ügyes végzése, a táplálék elkészítése, a tisztaság, de különösen a gyermekek testi-lelki nevelése, az anya legszentebb kötelessége. Az anya gyermekeinek gondozója, később első nevelője. Ha nemes hivatását átérti és átérzi, ha ebbeli kötelességeit ismeri, úgy gyermekeiből erős, egészséges és jellemes embereket fog nevelni. Az ilyen anya gyermeke, mikor iskolába kerül, már ismeri a jó és rossz közötti különbséget, az iskolai tanulás és nevelés befogadására lelke úgy elő van készítve, mint a jól megmunkált talaj a mag befogadására. A további évek alatt pedig a családi nevelés az iskolával karöltve haladva fejleszti a gyermek minden jó tulajdonságát, erősíti akaratát, növeli a jóra és szépre irányuló munkáját. Világos tehát, hogy a leányokat, mint a jövő nemzedék anyáit, ezen nemes hivatásra céltudatosan kell előkészíteni. A leányok hivatalos nevelésének alapját már az elemi iskolának kell megvetnie, de ennek öntudatos tétele a fiatal leánynak serdülő korára esik, mikor az iskolának és a családnak céltudatosan kell a leánygyermeket jövő élethivatásához szükséges ismeretekkel ellátni, neki magának pedig ezek elsajátítására törekedni.

Az ország lakosságának nagyobb része földműveléssel foglalkozik. Ezen családok leányai leginkább a gazdasági népiskolákat látogatják és ezért az országra nézve a népművelés szempontjából ezen iskolák munkája megbecsülhetetlen értékű. A gazdasági népiskolák eddig is gyönyörűen végezték feladatukat és egyre tökéletesebben felszerelve, ezen fontos missziót mindjobban be fogják tölteni.

A háború és az új életviszonyok a családok életében is mélyreható változásokat okoztak. A falu népe is a fejlődés és a művelődés útjára lépett, ma már szívesen tanul, gyermekeit sem tartja vissza az iskolától. A gazdasági népiskolák tanítványainak és ezek között

a leánynövendékeknek száma is mindenütt emelkedőben van és ezen pontnál értünk el az annyira fontos gyakorlati háztartási oktatás akadályaihoz.

Ma még igen kevés az iskolák háztartási felszerelése, a legtöbb iskolának e célra helyisége sincs, ahol van, ott is csak kisebb csoportok végezhetik a háztartási gyakorlatokat, noha erre minden leánynak szüksége van, mert a gyakorlatot a legtökéletesebb elméleti oktatás sem pótolhatja. A háztartás ma már elismert tudomány, melynek a külföldön egyetemi tanszéke van. Azt elméletben éppen oly lehetetlen megtanulni, mint pl. a kertészetet és baromfitenyésztést.

A család egészsége az egészségügy szabályainak folytonos szemelől tartásától függ, ezt pedig az elméleti oktatás mellett a leggondosabban nyújtott gyakorlati tanítás folyama alatt, az étellel szoros kapcsolatban lehet elsajátítani. A célszerű táplálkozásról hónapokon át hiába beszélhetünk, hanem, ha a leányka az iskola konyhájában ismeri meg a kertjében termelt zöldségek értékét, ízét, elkészítést, tápláló voltát, az egészséges ember, a gyermek és a beteg, helyes ételmezését, úgy azt ő is mihamar követni fogja. A megváltozott életviszonyok következtében szükségessé vált újításokat és technikai vívmányokat is az iskola háztartásában kell a leányokkal megismertetni és megszerettetni. A gazdák feleségeire ma mérhetetlen fizikai munka esik. A legszorgalmasabb asszony is alig bírja. Gyermekeinek nevelésére, saját művelésére, pihenésre, ideje nem marad. Ezen igyekszik segíteni az új háztartási tudomány. A munka szabályszerű szervezése, a mozdulatok kihasználása, az eszközök helyes elhelyezése, a butorok célszerű magassága, szellemesen szerkesztett háztartási gépek által igyekszik a nők terheire segíteni, a munka eredményét növelni. A jelszó: többet, jobbat; kevesebb idő- és fáradsággal végezni a munkát. Erre kell megtanítani a jövő gazdasszonyait, a falusiakat éppen úgy, mint a városiakat, hogy a házimunkát ne kerüljék, azt le ne nézzék, hanem okosan, fegyelmezetten, saját erejük és idejük kímélésével, családjuk javára minél tökéletesebben és örömeit végezzék. Az otthon szeretete, a nőknek helyzetükhöz mért művelése, a falusi asszony terheinek könnyítése fogja a leányoknak a városokba való özőnlését és az ott rájuk váró erkölcsi romlást megakadályozni. A gazdasági népiskolák háztartási felszerelése és a gyakorlati oktatásra áldozott tőke 100 százalékos kamatot fog hozni a nemzet javára. A helyesen felfogott háztartási oktatás a tudóvsz, a gyermek halandóság, az alkoholizmus és a városba való özőnlés megszüntetése mellett, még a népet fenyegető sok más veszély ellen fog a legbiztosabb védekezési módnak bizonyulni.

Barótné Stégmüller Mária

## Leánynövendékeink rossz szokásai.

Ha már a mi kedves Netz mamánk (jajj!!) azt kívánja, hogy beszéljünk a mi leányainkról, én elkezdlek csevegni mindjárt a legkedvesebb szokásukról: a pletykálkodásról, ami a leánygyermekben elég korán kezd kifejlődni s kellő ellensúlyozás nélkül második természetévé válhat.

Ezen nem is lehet nagyon csodálkozni, mert mit lát otthon, mit hall ismerősei körében? A pletykálkodás olyan általános járvány ma, mint az influenza. Aránylag kevesebben hálnak bele, mint más fertőző bajba, tehát nem fordítanak túl nagy gondot rá. De hány jóra való ember jövője, reménysége, becsülete megy tönkre a pletyka miatt.

A pletykálkodókból nem a rossz lelkűség beszél mindig, hanem a meggondolás hiánya, a szokás. Így látták, így hallották gyerek koruk óta, így tesznek ők is, lelkiismereti furdalás nélkül.

Nekünk tanítóknak és különösen a tanítónőknek kötelességünk, hogy küzdjünk ez ellen az alattomos és veszedelmes társadalmi baj ellen is. Mert a jó tanító nem csak tanít, hanem nevel is, mondják már az ókorban. Nem elég a gyermeknek csak tudást adni és azzal engedni az életbe, hanem nagyon fontos a jó nevelés, a jó modor is. Iskoláinkba a legkülönbözőbb sorban levő szülők gyermekei járnak. A szülők vagy nagyon el vannak foglalva, vagy maguk sem rendelkeznek elég műveltséggel ahhoz, hogy gyermekeiket helyesen neveljék. Mi kell, hogy figyelmeztessük őket adott esetekben hibás szokásaikra. A csendben ülés, karba tett kéz, stb. még nem meríti ki a jól neveltség követelményeit.

Sok olyan társadalmi hiba van, amely még csak kis mértékben van meg a gyermekben, de amint nő, mindig jobban és jobban kiütözközik belőle. Mutassunk rá, magyarázzuk meg a gyermeknek. Eddig talán nem is gondolta, hogy rosszal tett, most föleszmél és máskor akaratlanul is mérsékelni fogja magát. Ha nem törődünk vele, veszedelmes méreteket ölt rossz szokása és kárára lesz nemcsak saját magának, hanem embertársainak is.

Olvasom, hogy Angliában egy lelkes pap botrányellenes klubot alakított a pletyka kiküszöbölésére. A klub tagjai esküvel kötelezik magukat arra, hogy embertársaikról vagy jól, vagy semmit sem mondanak. Felvétel előtt a jelentkezőknek titkos próbákon kell keresztül esni, hogy van-e elég lelki erejük a fogadalom betartására.

Mi ezzel szemben nem tulajdonítunk a kérdésnek nagy fontosságot, sőt vannak közmondásaink, melyek egyenesen bátorítanak, majdnem biztatnak egy kis ártatlannak lázó pletykálkodásra. Pl. "Igazmondás nem emberszólás". De hol az a feltétlen megbízható kritikai érzék, mely pontos háárvonalat szab az igazmondás és a pletyka közé? Hiszen ismeretes lélektani mozzanat, hogy a sokszor hallott, vagy mondott állításokról utóbb akaratlanul is elhiszük, hogy igazak. Vagy a másik közmondás: "A halottakról vagy jól, vagy semmit". Hát az élőkről szabad rosszal is mondanunk?

Ha megfigyeljük leánynövendékeinket, különösen az órákózók szünideje alatt, gyakran látunk kisebb-nagyobb csoportokat bizalmasan összebújva. Bizonyo-

san valami finom pletyka-esemegét szopogálnak. Ép úgy, a több fesztelenséget megengedő kézimunka órákon is éber figyelemmel kell kísérenünk a beszélgetés tárgyát. Természetes, hogy adott esetekben a tanulságokat az egész osztály előtt vonjuk le. Egy-egy iskolai írásbeli dolgozatnak is hálás anyagát képezheti az emberszólás izléstelensége. Általában arra kell törekednünk, hogy a hibában ne ártatlan szórakozást lásson a gyermek, hanem komoly jellembeli fogyatkozást, visszatartó elferdülését az egészséges léleknek.

Másik figyelmet érdemlő kóros tünet, az öltözködési láz, mely a mi kis növendékeinket sem kíméli.

A kézimunka óra meg is mutatja ennek a haását, főleg így tavasszal, a toiletté gondok idején. Milyen új ruhát kapsz? "Rózsaszínt. Selyem?... Na halod!..." mondja teljes méltalankodással a kérdezt. Igaz is, hogy lehet ma feltételezni, hogy ha ruha, az ne legyen selyem, vagy más drága, de hitvány rongy? Régen volt az a "komikus" idő, mikor elegáns megye bálókra batiszt ruhácskában vittek az előkelő kisasszonykákat.

Manapság a kis pesztonkák is a "krépdösin"-t tartják csak valaminek. Hogy két hónapi fizetés rámege, ki a csuda bánja? Fő az elegancia!

Az apa, az anya otthon inkább kenyeret eszik, de a "finom" ruhának és járulékaiknak meg kell lenni, ha török, ha szakad. S ha már nagyon korog a gyomruk, szidják az egész világot a gyárigazgatóval és minden munkaadóval egyetemben.

Más családnál az apa bizony enni szeret. Akkor meg ruhára nem telik úgy. Van sírás-rívás, veszekedés, civakodás, gyönyörű családi élet. A férfi kapja magát, koresmába menekül... a többi ismerjük.

Ha divathóbortról beszélek, nem akarok új felfedezést tenni, de hogy a mi iskolás leányaink között is milyen öltözködési mánia van, az ijesztő. Ijesztő azért, mert honnan kerül ki leánynövendékeink nagy része? Apjuk pár holdas földműves, vagy gyári munkás, napszámos, kocsis, fuvaros, esetleg vasuti tolató, stb. Tehát a legszegényebb néposztály. Aki testi munkával is szokott foglalkozni, csak az tudja, hogy milyen nehéz kenyérkereseti lehetőségek. És ezek gyermekei divatot üznek! Egy kocsis leánya prémes kabáttal, karkötő órával jár az iskolába. Egy másiknak szegény özvegy anyját sokszor látom kapuk aljában meghúzódva a dermesztő hidegben, amint munkaalkalomra vár. Ósrégi nagy kendője számalmas, vézna testet takar. De a leánya?... Nem hittem el, mikor első alkalommal a szegény asszony kérdésel jött hozzám és megmondta, hogy melyik az ő gyermeke.

Szülői szeretet ez, vagy szülői vakság?

Nem akarom fölvetni a kérdést, hogy mi lesz az ilyen nevelésű lányokból, mert már ezerszer megírták. Ezerszer és mégsem elégszer. A szerencsétleneket elképzelem mint férjes asszonyokat. Kilenevenkilenc százalékka szegény emberhez megy feleségül. A leánykori ruhák hamar tönkre mennek. Új prémes kabát, zsemper ruha, magas sarku cipő kellene. A férj telve van jó akaratlaltal, de ha nincs miből. Kezdődik a boldog családi élet, mert kevés asszony

tud a józan eszére lámaszkodni ilyenkor. Ezt tapasztaljuk különösen az ilyen nagyon mérsékelt gondolkozású egyéneknél, mint a mi növendékeink. Akit a kedves mamája a gyakorlati kertli munkára szürke selyem harisnyában küldött hozzám, meg fehér batizst esipkés kötényben, az nehezen fog kényesen fitogtatott bokájára pamut harisnyát húzni a megpróbáltatások nehéz idejében.

Ne sajnáljuk tehát a fáradságot, használjuk fel a megfelelő órákat és alkalmakat arra, hogy e szegény balga teremteseket felvilágosítsuk. Azok a napok, melyeken háztartási óra van, örökös takarékosági napok lehetnek. Egészségtan órán rámulathatunk a célszerű öltözködésre, amely nem a selyem ruhák kultiválását jelenti. A kertli munkáknál sok alkalom van arra, hogy ruhájuk, cipőjük kimérésére fordítsuk figyelmüket. Én a mezilábjárásnak lelkes híve vagyok (sajnos most már csak elméletben persze, de azt is hozzá teszem, hogy nem a harisnya nélküli viseletnek,) és növendékeimet erre buzdítom, a kertben. Egy pár kényeskedő, urizáló, mindig akad, de a többiek példája őket is okosabb gondolkodásra bírja és a végén ők is belátják, hogy egy pár mezilábas kertli óra után sem lettek rangban kisebbek. Ennek az a jó oldala is meg van, hogy legalább a jó időben kimélik cipőjüket és nem panaszkodnak, hogy a kertli munka, öntözés rongja azokat. Azt is meg szoktam mondani, hogy gyakorlati munkára olesó, vagy használt ruhában jöjjenek, mert mi az iskolában nem a ruhát nézzük, hanem a jó magaviseletet.

A közimunka tanítás keretében olesó anyagból előállított szerény, de izléses egyforma ruhák, miket maguk a kislányok varrnak meg, szintén jó alkalmat szolgáltatnak arra, hogy a serdülő leány izlését egészségesebb irányba tereljük. Egyik-másik iskolánk főleg a második-harmadik leányosztályok ilyen egyöntetű és magukésinálta ruhákba öltöztetésével eddig is szép eredményeket ért el.

Mindezekből pedig azt remélhetjük, hogy amit a leányok az iskolában megpróbáltak, azt otthon is meg fogják tenni. Nem kényeskednek drága ruhákban, hanem magukra veszik tisztel, rendes munkaruhájukat is és nem szegyenkeznek okatlanul benne.

Három évi tanításnak remélhetőleg lesz némi eredménye és ha a növendéklányoknak csak egy részét is sikerült jobb és okosabb belátásra bírni, már akkor is hasznos szolgálatot tettünk szegény, de cicomázkodókkal bőven megáldott hazánknak.

**Obingerné, Czirmes Irén**

### Kimutatás

a G. Sz. O. E.-nek *Rádlí alapjára* 1928. évi augusztus hó 15.-étől 1929. évi február 15.-ig befizetett összegekről. (Első kimutatás megjelent a Gazdasági Népiskola 1928. évi szeptember havi számában.)

Csongrádi Gazd. Népiskola 10, Hevesi Gazdasági Népiskola 30, Kiskundorozsmai Gazdasági Népiskola 40, Monori Gazdasági Népiskola 40, Mosoni Gazdasági Népiskola 10, Alexy Pál Gyöngyös 55, Báthor Margit Budapest 20, Belléné Nagéle Anna Monor 44'68, Bernekker Béla Kiskundorozsma 3, Biró Antal Nagykőrű 3'80, Brenner József Csanádpalota 16'30, Bors Ignác Székesfehérvár 10, Buday Gusztáv Kisujszállás 10. Czako József Pápateszér 21'52, Csanádi Katalin Debrecen 13, Csapóné Wagner Paula Székesfehérvár 5, Csongor M. Teréz Fegyvernek 55, Deák Katalin Székesfehérvár 5, Döme Sándor Szolnok 50, Fábíán J. Miklós Makó 55, Földesyné Kaszap Piroska Túrkeré 22'50, Gaál Teréz Kisujszállás 43'99, Györkösné Péterfy Regina Dunaföldvár 5, Horváth Ferenc Dunaföldvár 5, Horváthné Major Irén Makó 13'88, Helyes Erzsébet Csanádpalota 10, Holvayné Smotzer Margit Makó 16, Illy Irma Szekszárd 5, Igonda János és neje Heves 20, Juhász József Debrecen 10, Kalmár Margit Monor 10, Kamenszky Béla Szeged Szattymaz 16, Kádár Kálmán Fegyvernek 55, Károlyi László Monor 10, Kápolnay József Dunaföldvár 20, Kóczánné Bachó Anna Gyöngyös 55, Kottlerné Nagy Irén Dunaföldvár 5, Kurdy Sándor Debrecen 2'30, Krafcsik Gábor Mezöberény 36'04, Kovács Roza Debrecen 4, Lehoczky Magdolna Szolnok 10, Lévy Ilona Kaba 50, Lévy Irén Debrecen 2'50, Marczy Tivadar Szabadszállás 50, Matos István Eger 23, Mártha Gábor és neje Mezötur 5, Mihalik József Csondrád 42'51, Mlinárik György Békéscsaba 26'24, Nagy Sándor 16'92, Németh Béla 19'98, Novák Novák György Jászládány 50'50, Oross Anna Tóváros 20, Patay Ferenc Nádudvar 45, Pataky Sándor Ki ujszállás 32'50, Paár Miklós és neje Abony 60, Paulnyi Margit Békéscsaba 5'40, Pápayné Fekete Julia Debrecen 7'01, Péterfyné, Cseresznyés Margit Debrecen 5, Pozsár Julia Kiskunhalas 16, Porkoláb József Dévaványa 23'94, Rácz Sándor Kaba 19'50, Riedlmayer János 39'46, Rösler András Komádi 9'50, Vályi Imre Szolnok 5, Ruber Katalin Gicz 37'08, Sebők Sándor és neje Derecske 39'46, Siha József Tóváros 40'50, dr. Sohárné Mészáros Matild Székesfehérvár 5, Somlyay Kálmán Debrecen 4, Szalay Jolán 3'94, Szalay Róza Derecske 30, Szathmáry Erzsébet Mezötur 48, Szabó Ilona 55, Szabó Sándor Kalooca 10'02, Szomolányi Mária Debrecen 22'34, Szurmó Gizella Nyirbátor 15'15, Timár István Kúmadaras 27, Tuboly Jenő Jászládány 50'50, Várady Katalin Kisujszállás 43'80, Vásárhelyi Sándor Kiskunhalas 12'03, Vinterné Varvha Margit Szolnok 8'34, Zilahy Erzsébet Kiskunfélegyháza 8'95 pengőt.

Az alapítvány mai állaga: 6041 pengő 95 fillér. Szekszárdon, 1929. február 15.

G. Sz. O. E. főpénztára.

## MARX ÉS MÉREI

tudományos és elektromos  
műszerek gyára.

**TANSZERGYÁR**  
BUDAPEST, VI., BULCSU-UTCA 7. SZÁM.

Gyártanak saját nagyszabású telepükön: **Mindennemű fizikai, kémiai, biológiai, geometriai, meteorológiai eszköztételek, Vetítógépek és epidiastopok állétszatlan tárgyak, képek vetítésére.** — Rajzminták, technológiai gyűjtemények.

A gyár fennáll 29 éve, 100 munkást foglalkoztat. A milánói és fiúmei nemzetközi kiállításon aranyéremmel és diszoklevéllel kitüntetve.

# HIREK

**Iskolalátogatás.** Dr. Zsarkó Pál ügyosztályfőnök Géher Lajos orsz. szakfelügyelő kíséretében március

hó 9-én meglátogatta a debreceni önálló gazdasági népiskolákat. E napon való látogatásra az adott alkalmat, hogy az iskoláknál folyó különféle tanfolyamok vizsga és kiállítás keretében részbeni befeje-



A debreceni II. számú gazdasági népiskola kézimunka tanfolyamának növendékei és kiállítás. Két alsó képünk: a gazdasági tanfolyam növendékei a tehénfejésnél és a tejkezelésnél. (Berzéki felvételei, Debrecen.)

Ezeket a képeket a Debreceni Független Újság vasárnapi képek mellékletéből közöljük.



**A vizsgálóbizottság a háztartási tanfolyam záróvizsgálóján.**

Balról jobbra: Surgoth Jenő gazdasági főfelügyelő, Zsarkó Pál miniszteri titkár, dr. Csűrös Ferenc kulturatanácsnok, Krudy Sándor igazgató, Halász Miklós gazdasági akadémiai tanár, Mezei Imre gazdasági szaktanár. (Berzéki felvétele, Debrecen.)

zést nyertek.

A vendégeket dr. Csűrös Ferenc Debrecen sz. kir. város kulturatanácsosa fogadta és kalauzolta. A II. sz. gazdasági népiskola előtt levő fiú és magyarruhás iskolai leány növendékek sorfala állott. Itt Kurdy Sándor igazgató nagyszámu meghívott vendég jelenlétében üdvözölte az érkezőket, egyik leány növendék pedig virágcsokrot nyújtott át.

Először a háztartási, cukrász, kézimunka és háziipari kiállítást tekintették meg, melyek gazdag anyaguk és szép rendezésükben igen kedvező hatást gyakoroltak. Azután Péterffy né, Cseresnyés Margit gazd. szaktanitónő által vezetett háztartási tanfolyam növendékei számoltak be elméleti és gyakorlati készülgükről. Folytatólag Fekete né, Pápay Julia vizsgáztatta le a cukrász tanfolyam 12 felnőtt résztvevőjét, kik a torták és sütemények készítéséből adtak tanubizonyítást. A fiú növendékek kosárfonását Mezey Imre gazd. szaktanitónő igen érdekes részletekben gyakorlatilag szemléltette.

A gyakorlati vizsga befejezése, a háztartási tanfolyam növendékei által főzött ebéd volt, melyen több felköszöntő is elhangzott. Délután egyik népes fiú osztály növendékei számoltak be sokoldalú gazdasági tanulásukról.

A vendégek ezután az I. sz. iskolához mentek, hol Juhász József igazgató bemutatta a szép tenyészállat állományt, a gyakorló területet és az iskola gazdag felszerelését. Megtekintették a Lévy Irén gazd. szaktanitónő által vezetett igen sikerült szabászati és kézimunka tanfolyamot, melyen 40 felnőtt buzgólkodott. Azután Csanády Katalin a III. leány osztály, Juhász József igazgató egyik fiú osztály tanulmányi előmeneteléről számolt be.

E látogatások is igen eredményesen szemléltették az iskoláinknál folyó tevékenységet és azt az odaadó munkásságot, melyet hivatalos tanerői kifejtének.

Ennek köszönhető, hogy Debrecen sz. kir. város már a folyó évben teljesen kiépíti a II. sz. önálló gaz-

dasági népiskolát s hangoztatják a III. sz. iskola felállításának a szükségességét.

A debreceni gazd. népiskolák sikereiről és tanfolyamairól a helyi lapok is elismerőleg nyilatkoztak meg. Vasárnapi műmellékleteiken számos képpel illusztrálva írtak az iskolák tevékenységéről.

Részünkről végtelenül örvendünk, hogy ilyenmő látogatásoknál iskoláink ismételten bebizonyítják életrevalóságukat és sokoldalú tevékenységüket. Hisszük, hogy a látogatásoknak folytatása is lesz és más vidékek iskolái is fognak hasonló megtiszteltetésben részesülni.

**Március 15-ét** országszerte lelkesen ünnepelték az önálló és továbbképző gazdasági népiskolák. A legtöbb iskolánk a szokásos keretek között, u. n. házi ünnepélyt tartott. A derecskei önálló gazdasági népiskola március Idusa alkalmából szépen sikerült hazafias ünnepélyt rendezett a Kaszinó helyiségeiben. A »Hiszekegy« éneklése után emlékbeszéd volt, majd »Petőfi szülei« és »A magyar zászló« című szindarabok kerültek igen ügyes előadással a növendékek által előadásra. Ezzel oly nagy hatást értek el, hogy az ünnepélyt másnap közkívánatra meg kellett ismételnik. Ezen újabb irányu sikeréhez gratulálunk az iskola tanszemélyzetének.

**Varrótanfolyam a komádi gazdasági iskolánál.** A komádi gazdasági iskola a kitűnő eredményű januári háziipari tanfolyam után, egy újabb himző- és varrótanfolyamot kezdett március 12-én 22 leány növendékkal, mely április 20-ig fog tartani. A tanfolyam nagy népszerűségét mutatja a városszerte megnyilvánuló érdeklődés, mely nap-nap után sok érdeklődőt visz ki az iskolához. A tantesület áldozatosságát bizonyítja a tanfolyam céljaira 8 darab új varrógép beszerzésének módja, mert a vételár egy részét a telen tartott műsoros előadások jövedelméből fedezték.

**Gazd. Szaktan. Orsz. Egyesületének választmányi ülése.** Március 20-án tartotta a G. Sz. O. E. népes választmányi ülését Budapesten, a Ferenc József tanítók házában. Nagy Károly elnöki beszámolója során, kisebb fontosságú ügyek mellett tájékoztatta a választmányt a státussérelmek orvoslása érdekében eszközölt elnökségi intézkedésekről. E kérdés a pénzügyminiszter döntése alatt áll és remélhető, hogy az új költségvetés keretében kedvező megoldáshoz fog jutni. Foglalkozott a választmány az új népoktatási törvénynek a gazdasági népoktatást illető részével és úgy határozott, hogy feliratban üdvözli a vallás- és közoktatásügyi minisztert azon korszakos jelentőségű elhatározásáért, hogy a mezőgazdasági népoktatás szervezést ugyanezen törvénnyel szerves kapcsolatban szándékozik kiépíteni. Kéri a minisztert, hogy egyidejűleg gondoskodjék a szakfelügyelet intézményes megszervezéséről azon főelv alapján, hogy szakfelügyelőkké csak a gazdasági szaktanítói státusnak olyan férfi és nő tagjai neveztesse ki, akik önálló gazdasági népoktatónál legalább 15 évig teljesítettek oktatói szolgálatot. Kéri továbbá a szaktanító és szaktanítónő képzés újjászervezését, a vallás- és közoktatásügyi miniszter hatáskörébe tartozó önálló főiskolán. Kisebbségi ügyek letárgyalása után a választmány július hó 4-ére tűzte ki a legközelebbi közgyűlés idejét és megállapította annak tárgysorozatát.

**Géphímző tanfolyam a szekszárdi önálló gazdasági népoktatónál.** A szekszárdi önálló gazdasági népoktatónál, tekintettel a múlt évben rendezett ilyenmű tanfolyam iránt tanúsított nagy érdeklődésre, f. évi április hó 2-től 30-ig, külön kézimunka tanítónő vezetésével fehér és színes géphímző tanfolyamot rendez 35 géppel.

**Tanévzáró Pápateszéren.** A gróf Jankovich Bésán Endréné által fenntartott pápateszéri téli gazdasági iskola évvizsgálója és ünnepélye f. hó 25. 26-án folyt le igen nagyszámu érdeklődő és sok előkelő vendég jelenlétében. Az iskolának ez volt a kilencedik tanéve, melyre 65 növendék iratkozott be. A tanévet november hó 3-án kezdték meg és a 17-27 éves tanulók naponként és osztályonként 8 órai elfoglaltsággal tanítottak. A növendékek 13 vármegyéből, mondhatni az ország minden részéből toborzódtak, szülőik összesen 3200 hold birtokon gazdálkodnak. Így egy-egy növendék útján az iskola állagban 50 hold föld gazdálkodására gyakorol közvetlen jótékony hatást, közvetve pedig egész vidékek gazdálkodására fejt ki előnyös befolyást. Maga az iskola is 200 holdas bér-gazdasággal rendelkezik s eddig 271 növendéket bocsájtott ki az életbe. A vizsga szép sikeréről úgy hivatalos, mint az érdeklődő körök igen elismerőleg nyilatkoztak. Feltűnő és igen látogatott volt a háziipari kiállítás, mely a tanulóknak vessző, gyékény és faanyagok feldolgozásában szerzett ügyességét mutatta be. Nagy tetszést arattak a levante gyakorlatok is, melyeket példás betanulással végeztek. A pápateszéri téli gazdasági iskola és vizsgálója, messze környéknek agrárkulturális eseménye, aminek különös jelentőséggel ad az a tény, hogy ez volt hazánkban az első téli gazdasági iskola. Utódainak őszintén kívánunk hasonló sikereket. E kis hírünk kiegészítésül meg kell említenünk, hogy ez az egyetlen téli gazdasági iskola, melynél kizárólag a vallás- és közoktatásügyi miniszter fennhatósága alá tartozó szaktanítói státus tagjai működnek.

## GAZDÁLKODÁS TUDOMÁNYA ÉS GYAKORLATA

### Néhány jó tanács a tavaszi ápolási és trágyázási munkálatokhoz.

KOVÁCSY BÉLA ny. m. kir. gazdasági akadémiai igazgató.

**Miért idegenkedik sok gazda az őszi búza tavaszi fogasolásától?** Az idegenkedésnek, sajnos, ma már hazánkban nagyon kevés tárgyilagosa alapja van. Csak ott lehet erről szó, ahol a búza fogasolásával a talaj túlságosan gazdagsága, főként igen nagy nitrogéntartalma miatt, a talaj tevékenységét és a növények számára felvehető nitrogén szolgáltatását a kelleténél nagyobb mértékben fokozzuk, ami azután káros nitrogénhatást, túlságosan bujaságot, megdőlést, az érés megkésését és a szem megapadását vonja maga után. Ilyen talaj hazánkban már elenyészően kevés van. Hogy ezek a buja talajok évről-évre fogynak, azt az elégtelen táplálóanyag, főként a kelleténél kisebb mértékű nitrogén visszapótlásnak rovására írhatjuk. Azonban ettől a ritka kivételtől eltekintve is, lépten-nyomon halljuk azt a gyakorlati gazdáktól, hogy nem szívesen fogasolják tavasszal a búzát, azt tartva, hogy a muliban rossz tapasztalatokat szereztek vele. A hibát nem a fogasolás lényegében, hanem a helytelen végrehajtásban kell ilyen körülmények közt keresnünk. Célja a búza fogasolásának az, hogy a télen át megtömődött s a tavaszi esők által megkérgeztetett talajfelszínt porhanyósítsuk, a talaj szellőzését elősegítsük, az ilyenkor rohamos fejlődésnek induló búza táplálóanyagait pedig, különösen a felvehető nitrogént, mozgósítsuk s esetleg a gyomokat is irtjuk. Célunkat tévesztjük azonban, ha túlságosan korán fogasolunk. Nem csak azért, mert ilyenkor a növényzet még gyenge és kárt okozunk benne, hanem azért is, mert a porhanyított föld akkorra, amikor a légjárhatóságra szükség volna, ismét megtömődik. Ha a fogasolás előtt 2-3 héttel le nem hengerezett felfagyott vetésre járunk rá fogással, rengeteg kárt teszünk. Ugyanakkor káros a nedves talajon végzett fogasolás is. Ha a talaj száraz, eserepes volna, úgy fogas előtt henger járjon. Hiába fogasolunk azonban, ha nincs a talajban nitrogén, amit mozgósítsunk. Ilyenkor k. holdankint fogasolás előtt szórjunk el 50-75 kg. mérszénitrogént.

**Tavaszi kalászosok vetési ideje.** Február vége, március eleje az az időpont, amikor a gazda tavaszi munkálatait meg kell, hogy kezdje és pedig elsősorban az árpa és zab vetésével. Mindkét növény korai vetést igényel, amit áprilisra semmi esetre se szabad hagyni. Mindkét növénynél nagyobb termést várhatunk abban az esetben, ha a talajt ősszel felszántottuk, s ezáltal biztosítottuk a talaj magasabb víztartalmával tavaszi erőteljes fejlődésüket, különösen abban az esetben, ha a talaj táplálóanyagokban sem szenved hiányt. E tekintetben az árpa többnyire jobb helyzetben van, mint a zab, mert legtöbb esetben cukorrépa vagy répa után következik, amelyek alá nemesak istállótrágyával, de műtrágyával is gazdagították a talajt, s így az árpa a trágyázás és a műtrágyák utóhatását is élvezi, tehát csak a legritkább esetben volna helye annak, hogy tavasszal is trágyázzuk talaját. Azonban még abban az esetben is, ha trágyázott répa után következik, a könnyen oldható szu-

perfoszfát alkalmazását nagyon meghálálja, amiként azt a Mezőgazdasági Kamarák által végzett kísérletek is bizonyítják, amidőn k. holdankint 175 kg. szuperfoszfát kiszórása országos átlagban 198 kg-al adott nagyobb termést, ami a kiadások levonása után 31.10 pengő tiszta haszonnak felel meg. Sokkal a kedvezőtlenebb azonban e tekintetben a zab helyzete, amely gazdáink részéről többnyire mostoha elbánásban részesül, s az istállótrágyától legtávolabb eső táblára kerül. Miután pedig az ilyen régen istállótrágyázott talajból előzőleg a növények jóformán már minden táplálóanyagot kivontak, a zab nem adhat megfelelő terméstartalmat, s többnyire ez az oka, hogy zab-termésátlagaink olyan nagyon alacsonyak. Zab alá okvetlenül kell műtrágyázni és pedig nem egyedül szuperfoszfáttal, mert az ilyen régen istállótrágyázott talajból a nitrogén is hiányzik, s így igazán nagy termést csak akkor várhatunk, ha a k. holdankint alkalmazott 150–200 kg. szuperfoszfát mellett 80–100 kg. mésznitrogént is alkalmazunk. Ugyancsak a Mezőgazdasági Kamarák folytattak e tekintetben nagyszámú kísérletezést, amelynek eredményeként megállapították, hogy 155 kg. szuperfoszfát alkalmazására csak 110 kg. volt országos átlagban a többlettermés, ami 10.20 pengő tiszta haszonnak felel meg, ellenben 150 kg. szuperfoszfát és 85 kg. mésznitrogén alkalmazására a többlettermés 313 kg., a tiszta haszon pedig 37.20 pengő volt. Olyan nagy többlettermés és olyan nagy haszontöbblet volt tehát e kettős trágyázással elérhető, amely arra kell, hogy indítsa a gazdákat, hogy zabot csak e kétféle műtrágya alkalmazásával vessenek, mert ilyen módon igazán nagy haszontöbbletet érhetnek el. A szuperfoszfátot hó olvadás után rögtön ki kell szórni és befogasolni, majd 6–8 nappal később a mésznitrogént, amely után néhány nappal kezdetét veheti a vetés.

**Érdemes-e az őszi vetéseket tavasszal fejtrágyázni?** Nem minden őszi vetés kíván fejtrágyát, mert a jól megtrágyázott, nitrogénben hiányt nem szenvedő földeken, tavaszi fejtrágyázásra csak kivételes esetben lehet szükség. Az ilyen földeken kítavaszkodáskor már maga a vetés is elárulja erőteljes nekiindulásával azt, hogy fejtrágyát nem kíván. Ha az ilyen vetésre mégis ráerősszakoljuk a fölös mennyiségű nitrogént, vele a legjobb esetben nem használunk, de rendszerint a megdűlés fokozása és az érés késleltetése miatt egyenesen ártunk. Azokra a vetésekre azonban, amelyek tavasszal gyengék és amelyek talajáról különben is tudjuk, vagy legalább is sejtjük, hogy nincs bennük elegendő nitrogén, igen jövedelmező lesz, ha — amint a megszikkadt földekre tavasszal reá lehet menni — k. holdanként kb. 10–14 kg. nitrogént alkalmazunk fejtrágyául, amennyit kb. 50–75 kg. mésznitrogén tartalmaz. Nem a véletlen, sem pedig az egyoldalú propaganda műve az, hogy a szuperfoszfát mellett hazánkban a mésznitrogén használata terjed a legrohamosabban. Magyaránál ennek abban találjuk, hogy gazdáink gyakorlati tapasztalatok és jövedelmezőségi számítások alapján ezt találták a legjobbnak. A címben felvetett kérdésre a választ rövid számítás adja meg. Egy mázsa mésznitrogén ára felfelé kerekítve 30 pengő. Ha pl. 70 kg-ot használunk belőle fejtrágyául k. holdanként, úgy a terméstartalomértékének 21 pengőt meg kell haladnia, hogy a mésznitrogén fejtrágyába fektetett pénz hasznot hozzon. Búzából a fent említett fejtrágyázás eredményeképpen — 1 má-

zsával feltétlenül többet aratunk. Nem ritka dolog, hogy 3–4, sőt 5 mázsa terméstartalmat írhatnak gazdáink a fejtrágyázás javára. Az 1 mázsán felüli többlettermés, meg a feltétlenül nagyobb szalmatermés adja a tiszta hasznot.

**Mikor alkalmazzuk tavasziak a' a műtrágyákat?** Az utóbbi évek tapasztalatai azt bizonyítják, hogy tavasziaknál éppen olyan nagy eredményeket lehet elérni műtrágyázással, mint az ősziaknál, sőt különösen a zabnál, árpánál, répánál a helyesen alkalmazott műtrágyázással olyan nagy terméstartalmat lehet elérni, amelyek egyszerűen parancsolólag követelik e növények műtrágyázását. Hogy azonban a tavaszi kalászosoknál mégis elég gyakran mutatkoznak eredménytelen kísérletek, azoknak egyedüli oka a műtrágyák helytelen alkalmazása. Az őszi kalászosok általánosan elterjedt műtrágyázásával megszokta már gazdaközönségünk, hogy az alkalmazandó műtrágyát — igen helyesen — közvetlenül vetés előtt szórjuk ki, mert a hosszú őszi és téli nagy csapadékmennyisége bizonyosan feloldja azt. Nem így azonban a tavasziaknál, amelyek alá — különösen ha később szórtuk ki a műtrágyákat — a legkisebb szárazság is elegendő arra, hogy még a legkönnyebben, vízben oldható szuperfoszfát is oldatlan maradjon, amely esetben természetesen nem fog terméstartalmat eredményezni. A tavasziak alá adott, s nem mindig sikerülő trágyázásnak tehát az egyik legfontosabb oka, hogy a műtrágyákat csak tavasz nyíltával, későn alkalmazzák. Ezeket őszi, vagy a tél folyamán kellene kiszórni, mert minél korábban szórjuk ki a szuperfoszfátot; úgyelve arra, hogy ne kerüljön se mozgékony, se pedig vastag hórétegre, annál biztosabb és nagyobb terméstartalmat ad. Ha pedig elkéstünk a kiszórásával, úgy legalább műtrágyaszórával kombinált velegéppel végezzük a kiszórást. A másik nagy hiba, hogy rendszerint csak foszforsavtartalmu műtrágyát alkalmazunk, holott egynemely tavaszi kalászos, különösen a zab, rendszerint nagyon messze esik az istállótrágyától, tehát nitrogénszegény talajba kerül, ahol az egymagában alkalmazott foszfortrágya nem fejtheti ki számottevő termésfokozó hatását, ellenben tüstént 3–5 mázsával emelkedik a terméstartalom, ha a 150–200 kg. szuperfoszfát mellett 80–100 kg. mésznitrogént is kap k. holdanként a talaj. Homokos vagy tözezes talajokon az említett két műtrágya együttes alkalmazása sem vezet kelő eredményre, mert ezen talajok rendszerint káliban is szegények, s az előbb említett két műtrágya is csak akkor fejtheti ki hatását, ha mellettük 60–80 kg. 40 százalékos kálisót is alkalmazunk.

**Termeljünk több mákot.** Ha lapozgatjuk a statisztikai adatokat, azt tapasztaljuk, hogy mák kivételünk évről-évre fokozódik. 1927-ben 5243 mm. mákot vittünk ki, 1928 első háromnegyed évében ellenben 8138 mm-t, tehát csaknem 3000 mm-val többet, mint az előző egész évben. A külföld fokozódó kereslete arra ösztönözhet bennünket, hogy több mákot termesszünk, vagy azáltal, hogy nagyobb területet vetünk be mákkal, vagy azáltal, hogy eddigi mákterületeinkön jobb trágyázás és beltérjesebb kezeléssel igyekszünk nagyobb terméseket elérni. Minden esetre az utóbbi eljárás a helyesebb, annyival is inkább, mert országos termésátlagunk nagyon alacsony, alig több 3 mm-nál, amelyet pedig 100–200 kg-al is könnyen lehetne felfokozni, csak kerti megművelést s

megfelelő bőséges trágyázást kellene adni a talajnak, magának a növénynek pedig megfelelő ápolást. A mák élhetetlen növény, s csak akkor tud elegendő táplálékot felvenni, ha abból sok van a talajban. Az istállótrágyát nagyon meghálálja, ennek dacára sem szabad azt közvetlenül alája adni, mert ez akadályozza a talaj porhanyóvá művelését. Az előveteményt kell trágyázni, de legalább is előző ősszel kell a trágyát kihordani és alászántani, hogy tavaszig teljesen elkorhadjon. Nagyon meghálálja azután a szuperfoszfátot, még abban az esetben is, ha istállótrágyába lett vetve. Egy 1928-iki kísérlet szerint a 150 kg. szuperfoszfáttal trágyázott k. hold adott 478 kg. mákot, az összehasonlítással trágyázatlanul maradt parcella ellenben csak 291 kg-t. 187 kg. volt tehát a többletermés, ami elég nagy haszon, tekintettel a mák magas árára. Ha nem frissen trágyázott földbe vetjük, úgy a nitrogénhiányt 60–80 kg. mésznitrogénnal kell pótolni. Az is hiba, hogy a mákot rendszerint túl korán, többnyire már februárban vetik, amikor egy hónapig is csirázatlanul áll a talajban, s így elnyomják, kelését és növekedését akadályozzák az elhatalmosodó gyomok, amelyek ellen gyakori és gondos kapálással kell megvédeni a mákot, de lágy földön, nagy harmatban, nem szabad a mák között dolgozni, mert elsárgul, fejlődése megakad, termése pedig kisebb lesz. Legjobb vetési ideje március 15 és április 15-ike között van.

**Mi törté meg a műtrágyázással szemben tanúsított közönyt?** Szinte bámulatos az, hogy újabb időben hazánk intelligensebb vidékein, még az újításokkal szemben zárkózott kisgazdák körében is mennyire elterjedt és általános a műtrágyázás. Tagadhatatlan, hogy ez elsősorban az üdvös újítások terjesztésében fáradhatatlan szakembereink és a földművelésügyi kormány áldozatkészségének az érdeme. De mint ahogyan a jó bornak nem kell céger, úgy hazánkban a legbiztosabban ható és legjövődelműbben használható műtrágyának, a szuperfoszfátnak is szinte feltartóztatlan úttörője a használatával kapcsolatos jó eredmény volt. Ma már nem ritkaság az olyan község Dunántúli, amelynek 5–6 ezer k. holdas határában évente 20–25 vagon szuperfoszfát fogy el. Ilyen nagymennyiségű szuperfoszfát alkalmazása a gazdálkodás belterjesebbé válását szinte önkénytelenül is maga után vonja. A bellerjes növénytermesztés azonban nem elégedhet meg egyféle műtrágya használatával. A gazdák szinte önkénytelenül, különösebb felvilágosítás nélkül, szükségét érzik annak, hogy a szuperfoszfáton kívül, amellyel csak a talajban hiányzó foszforsavat pótolják, egyéb műtrágyát is használjanak, elsősorban nitrogént tartalmazó műtrágyát. Ennek nyomait már a háború előtti időben a csilisaléttrom használatának terjedésében láttuk. Mikor azután a háborús és az azokat követő szomorú viszonyok enyhülésekor a gazdák, akik a már ismert szuperfoszfáthoz ismét hozzájutottak, régi tapasztalataik alapján a csilisaléttrom iránt is érdeklődtek. A kereslet azonban szinte egy csapásra megszűntette a csilisaléttrom aránytalanul magas ára. Helyette már a háború előtt terjedésnek induló, azonban csak igen szerény keretek közt használt mésznitrogén vetődött a felszínre, mint az a nitrogénműtrágya, amely a csilisaléttrom nitrogénjénél hazai viszonyaink közé sokkal inkább beillő lassu és egyenletes hatású, lényegesen olcsóbb nitrogént tartalmazó műtrágya. Ez-

zel kapcsolatosan ott, ahol káliúra is szükség van, a 40 százalékos kálisó szintén kezdi elfoglalni. Célit még nem értünk. Ennek az egészséges fejlődésnek hazánk sok vidékén még tág tere van.

## Míveljük négyzetesen tengerinket!

A négyzetesen és símán (nem töltögetve) mívelt tengeri a szárazságot jobban bírja, mint a régi módon mívelt töltögetett tengeri s e mívelési móddal, abnormis időjárás esetén is, ha nem is érhetünk el rekord termést, de egy kielégítő közepes jó termés biztosítható.

Például szolgálhat erre az elmúlt rendkívül száraz nyarú esztendő néhány terméseredmény adalának összehasonlítása: A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara kerületében, Biharvármegyében, hol a négyzetes síma mívelési módot alkalmazták, a terméseredmény kat. holdankint 25–30 mázsa csöves tengeri volt, ezzel szemben ugyanazon helységeiben a régi módon mívelt tengeri terméseredménye kat. holdanként csak 8–10 mázsa csövestengeri volt.

Hajdu-Szabolcs-Szatmár megyében is 40–50 százalékkal javult a kat. holdankénti csövestengeri termés a négyzetes művelés javára.

## A tengeri nagy négyzetes mívelése.

A tengeri eddigi négyzetes mívelésénél a vetőmagot a tengeri fajta tenyésztésének szükséglete szerint 55–110 cm. távolságra vetették el az e célra szerkesztett géppel, vagy kézzel. Az első, a kisgazda szempontjából, a gép magas ára miatt nem jöhet számításba, nála csak a kézi vetésre támaszkodhatunk. A kézi vetésnél az őszi mély szántással előkészített földet a gazdaság felszerelése szerint tavasszal a vetés előtt megfogasoltuk, vagy lókapával, gruberrel fellazítottuk. Az így gondosan előkészített földet azután a vetéstávolságra beállított sorhúzóval hosszában és keresztben megvonaloztuk, hogy az így nyert keresztelési pontokra a vetőmagot elvethessük. (L. I. ábra.) A nagy négyzetes mívelésnél megtesszük ugyanezen előmunkálatokat. A vonalozást azonban már csak 80–100 cm. távolságra beállított sorhúzóval ejtjük meg. Az így megvonalozott földön, hossz- és keresztirányban a kukorica vetéshelyül csak minden negyedik keresztelés helyét vesszük igénybe. Ezen a helyen azonban nem egy tövet nevelünk, hanem 1–6-ot. Hogy ezen tövek a szükséges tenyésztés területet megkapják, azokat egy oly 60–70 cm-es négyzet esúcsaira vetjük, melynek álló metszési pontja egyúttal a föld vonalozási metszési pontja is. (L. II. ábra.) A négyzet két átellenes szögében 1–1, másik két szögében 2–2 szálát hagyunk az első kapáláskor. Ha a föld kevés táperejű, nem árt ezen 1–1 m. távolságra eső ültetési helyeket jó érett istállótrágyával, vagy műtrágyával fészkesen megtrágyázni. Ezen ültetési mód mellett a tövek száma nem lesz sokkal kevesebb, mintha az egész föld kis négyzetes míveléssel lenne munkálva, pedig a területünkben, más termény termesztése szempontjából alig vettünk el valamit. Tököt, dinnyét annyit helyezhetünk el, mintha a kukorica ott sem volna. Ott, hol a tök-, dinnyetermelés kevésbé felkapott, a nagy négyzet közét burgonyával, répával ültethetjük be, a kukorica sorok irányában pedig vethetünk babot, természetesen ezzel nem megyünk egészen közel a kukorica-



tővekhez. Így kiküszöböljük azon káros kihalást is, mely a kukorica rendes művelésénél a köztes vetemények termesztésével együtt jár.

*I. ábra.*

. . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .

*Kisnégyzet.*

*II. ábra.*

. . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .  
 . . . . .

*Nagynégyzet.*

E termesztési mód elgondolásakor a gyakorlati siker iránt, növénybiológiai szempontok miatt aggodalom volt. A kísérlet — lehet, hogy nagyon kedvező volt virágzáskor az időjárás — ezeket eloszlatta. A termés, nem hogy kisebb lett volna, mint az ellenőrző táblán, de nagyobb. A szemkötés rendes volt, a esővek nagyra fejlődtek. A kísérlethez Fleischmann-féle nemesített lófogú tengerit használtam fel.

— Csajda —

## HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

M. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől

745—11  
49—1929. szám.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Gebe Ilona mezőügyi állami gazdasági szaktanítónőt további szolgálattételre a csanádpalotai önálló gazdasági népiskolához osztotta be.

Budapest, 1929. évi március hó 1-én.

A miniszter helyett:

**Dr. Petri Pál sk.**  
államtitkár.

M. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől

745 11  
85—1929. szám.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Simk Irén hatvani állami gazdasági szaktanítónőt további szolgálattételre a tokaji m. kir. hadiárva intézetbe osztotta be.

Budapest, 1929. évi március hó 2-án.

A miniszter helyett:

**Dr. Petri Pál sk.**  
államtitkár.

### Pályázati hirdetmény

(Közzétételik a vallás- és közoktatásügyi minisztérium 745-05-25—1929. VII/a. számú rendelete alapján.)

1929. évi július hó 8-tól kezdődőleg a putnoki m. kir. gazdasági felső leánynevelő intézetnél és a kisújszállási önálló gazdasági népiskolánál, 1929. évi július hó 15-étől kezdődőleg pedig a kecskeméti m. kir. gazdasági szaktanítónőképző intézetnél négy hetes taní-

tónői gazdasági tanfolyamok rendeztetnek. Ezen tanfolyamokra kizárólag elemi iskolai tanítónők vétetnek fel.

A felvételnél előnyben részesülnek azok az elemi iskolai tanítónők, akik valamelyik gazdasági irányú továbbképző (isméllő) iskolában a gazdasági tárgyak tanítását jelenleg is ellátják.

A putnoki és kecskeméti tanfolyamra felvett hallgatók teljes ellátásban részesülnek és részükre az oda és visszautazással kapcsolatban felmerült vasúti utazási költségek is megtérítetnek. A kisújszállási tanfolyamra felvett tanítónők összes kiadásai (elhelyezési, ételmezési, utazási, stb.) fedezésére egyenként 120 (Egyszázhusz) pengő támogatásban részesülnek.

A tanfolyamokra való felvételért folyamodók kérvényei, hozzám címezve, folyó évi április hó 20-ig a felettes vármegyei kir. tanfelügyelőhöz nyújthatók be.

A beérkező pályázók közül a földművelésügyi miniszter úrral egyetértőleg fogom kijelölni azt, hogy ki melyik tanfolyamra vétessék fel.

Budapest, 1929. évi március hó 14-én.

A miniszter helyett  
**Dr. Petri Pál sk.**  
államtitkár.

### Pályázati hirdetmény

(Közzétételik a vallás- és közoktatásügyi minisztérium 745-05-25—1929. VII/a. sz. rendelete alapján.)

Folyó évi július hó 8-án, illetve 11-től kezdődőleg részint földművesiskoláknál, részint önálló gazdasági népiskoláknál négy hetes tanítónői gazdasági tanfolyamok rendeztetnek. Ezen tanfolyamokra kizárólag elemi iskolai tanítók vétetnek fel. Előnyben részesülnek azon tanítók, akik valamely gazdasági irányú továbbképző (isméllő) iskolában a gazdasági tárgyak tanítását jelenleg is ellátják a 66.569/1902. számú rendelettel kiadott szervezet 30. §-a értelmében kiadott jogosítvány alapján. Amennyiben a pályázó a fentebb említett jogosítvány alapján a gazdasági tárgyakat tanítja, a felvételi kérelemhez csatolandó a gondnokság, vagy iskolaszék elnöke által kiállított ily irányú igazolvány.

A földművesiskoláknál rendezett tanfolyamokra felvett hallgatók teljes ellátásban részesülnek és részükre megtérítetik az oda és visszautazással kapcsolatban felmerült vasúti utazási költség, míg az önálló gazdasági népiskoláknál rendezett tanfolyamokra felvett hallgatók összes kiadásai (elhelyezési, ételmezési, utazási, stb.) fedezésére egyenként 120 (egyszázhusz) pengő anyagi támogatásban részesülnek.

Ezen tanfolyamokra való felvételért folyamodók, kérvényeiket hozzám címezve, legkésőbb folyó évi április hó 20-ig a felettes kir. Tanfelügyelőhöz nyújthatók be.

A beérkezett pályázatok alapján a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg fogom kijelölni azokat, hogy kik osztassanak be földművesiskoláknál és kik önálló gazdasági népiskoláknál rendezett tanfolyamokra.

Budapest, 1929. évi március hó 14-én.

A miniszter helyett:  
**Dr. Petri Pál sk.**  
államtitkár.

## IRODALOM

A magyar helyesírás rendszeres tanításának módszere, írta Dezső Lipót k. tanfelügyelő. Két évtizedes megfigyelés és gondos tanulmányozás eredménye ez a gyakorlati pedagógia szempontjából rendkívüli értékű könyv. Nem száraz mintaleckék halmaza, hanem a helyesírás gyakorlati tanításának egészen új és a gyermek lelkéhez alkalmazkodó módszere ez a könyv, melynek legfőbb célja, hogy a gyermekben élénk érdeklődést keltsen a helyesírás és annak szabályai iránt s játszva, könnyedén, biztosan és gyorsan tanulja meg azt. Oktató és növendék munkáját nagyon megkönnyítik e módszer tartozékát képező betűszedő és nyelvtani szedőfüzetek, továbbá a könyvhöz csatolt nyelvtani példatár. A könyv a szerzőnél rendelhető meg Szombathelyen és ára portóval együtt 3 pengő.

A méhtenyésztés alapismertetői, írta Lakner Vidor m. k. méhészeti felügyelő. A sok hasonló tárgyú könyv közül messze kiemelkedik ez a munka, mely kifejezetten tanítási célokra íródott. Rövidsége mellett is alapos részletességgel világítja meg a sikeres méhészkedés minden elméleti és gyakorlati kérdését. Előadás módja, stílusa egyszerű, szabatos, ami tan-  
könyvül való használatra époly alkalmassá teszi, mint ahogy élvezettel és tanulsággal fogja olvasni ezt a könyvet mindenki, aki a méhek életének vonzó szépségeibe, vagy a gyakorlati méhészkedés mesterfogásaiba kíván behatolni. Kartársaink különös figyelmébe ajánljuk ezt a kitűnő munkát, mely előadói vezérfonalnak is kiválóan alkalmas. Kapható a szerzőnél Gödöllőn, 4 pengő 20 fillérért.

## SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Kérem a Kartársakat, hogy a különböző tanfolyamok alkalmával tett gyakorlati, vagy lélektani megfigyeléseiket ne késsenek lapunkban közzétenni. Egy-egy új tapasztalás ismertetése igen jó szolgálatot tesz mindnyájunknak. Egymásnak mindenben szívesen segítségre lenni, a mi fáradságosan szép munkánk sikerének titka.

**B. B. Dorozsma.** A Feltámadás szép, de vézer-cikknek kevés, másutt bajos elhelyezni. A fagyasztott őszi búza vetése elkésett. Időszerű közlésre tartogatom, mert érdekes.

**I.—y. Jeligére.** Megnyugtathatja vitázó társát, hogy bár igen elterjedt nézet szerint a hús a gyermeket idegessé teszi, ez az aggodalom egyáltalában nem helytálló. Hogy a hússal való táplálkozás káros, az természetes. A negyedik félétől kezdve már adhatunk húst a gyermeknek, orvosi rendelletre sokszor már a 13 hónaptól. Három éves korig csak fehérhúst. A 7. évtől már a vacsorája is lehet húsfétel, de jobb, ha a napi húsadagját délre és estére elosztjuk. Nem helytálló az a felfogás, mely szerint a gyermek húsvacsera után nem tudna jól aludni. Mindenki tudhatja magáról, hogy bő ebéd után az ember elalmosodik és igen jóízűen tud aludni. Ugyanez áll a vacsorára is, ha az elfogyasztott mennyiség nem volt fölöslegesen nagy.

Ha most adakozol könyvtárunknak, később segítséget is kaphatsz tőle szellemi munkádhoz!

Örömmel adjuk igen tisztelt vevőink szíves tudomására, hogy a folyó évi tenyészállatkiállításon az összes első díjakat nyert baromfitenyésztők, valamint a kítüntetett hussertés-tenyésztők legnagyobb része

# a balatoni halliszt

állandó és rendszeres vásárlói sorából kerültek ki. Balatoni Halászati Részvénytársaság Siófok.

Kiállításokon többször díjazott nagy testű, igen jó tojó fehér

## Wyandotttyukok keltető tojásaira

előjegyzést elfogad a Gazdasági Népiskola Igazgatósága, Kunszentmártonban.

Ugyanitt még néhány darab **tenyészkakas eladó.**

## Amerikai fehér leghorn keltetőtojások

kaphatók a tenyészidény alatt a **Kiskunhalasi Gazdasági Iskolánál.**

Árak darabonként: március és április hónapokban 80 fillér, májusban 60 fillér, júniusban 40 fillér. — Rázásmentes csomagolás önköltségen. — Szétküldés a rendelések sorrendjében.

Ugyanezen iskolánál sokezer darab egy éves keserű mandula csemete 100 darabonként 4 pengő.